

СЪЯЧЪ

ПОЛУМѢСЕЧНО ИЛЮСТРИРАНО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСТВО

О Р Г А НЪ

НА

Земледѣлческото Дружество

„СЪЯЧЪ“

Въ с. Джаферлий, Варнен. околия.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Честита Ви новата 1898 година	329
Извлечение отъ Рѣшенията на Земледѣлческото Др-во „СЪЯЧЪ“	333
Фелдшерскій въпросъ. Ф-ръ Едуаръ Братицки.	335
Законопроектъ по вношарството	339
По ляхварскій въпросъ	345
Протоколъ Иванъ Сарановъ	347
Списъкъ Ив. Сарановъ	351
Житната търговия	353
Бюлетинъ	356
Вѣра и Разумъ Редакторити	357
Българска Сбирка С. С. Бочевъ	359
Къмъ Г. Г. абонатитѣ на Редакцията	360

ВАРНА

ПЕЧАТНИЦА Н. ПЕТРОВЪ

1897

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1898 ГОДЪ НА ЖУРНАЛЪ
 XIV X IV
 ГОДЪ ИЗДАНІЯ Н О В Ъ ГОДЪ ИЗДАНІЯ
 1898 г. 1898 г.

иллюстрированный двухнедельный листокъ современной жизни,
 политики, литературы, науки, искусства и прикладныхъ знаний.

 за 24 рубля

безъ всякой доплаты за пересылку премій подписчики „НОВИ“ по-
 лучаютъ въ 1898 году, съ доставкою и пересылкою за
 границу, слѣдующія шесть изданій:

1) ЖУРНАЛЪ Н О В Ъ 24 выпуска въ фор- матъ наибольшихъ европейскій иллюс- трацій	2) Особый иллюстрированный ОТДѢЛЪ МОЗАИКА (24 выпуска), составляющій какъ бы самостоятельный жур- налъ по прикладнымъ знаниямъ, вмѣщающій въ себѣ 10 рубль.	3) ЖУРНАЛЪ ЛИТЕРАТУРНЫЕ СЕМЕЙНЫЕ В Е Ч Е Р А (отдѣлъ для семейнаго чте- нія) 12 ежемѣсячныхъ книжекъ романовъ и повѣстей.
4) ВОСЕМЬ ПЕРЕПЛЕТЕННЫХЪ ТОМОВЪ полнаго собранія сочиненій П. И. МЕЛЬНИКОВА (АВДРЕЯ ПЕЧЕРСКАГО)	5) ЧЕТЫРЕ ПЕРЕПЛЕТЕННЫЕ ТОМА полнаго собранія сочиненій ВЛ. ИЗ. ДАЛЯ (Базакъ Луганскаго)	6) ДВѢ РОСКОШНО ПЕРЕПЛЕТЕННЫЯ КНИЖИ, формата in-folio, „ЖИВОПИСНОЙ РОССИИ“, посвященныя описанію МОСКВЫ и Москов. промышлен. обл.

ГОДОВАЯ ПОДПИСНАЯ ЦѢНА за всѣ вышеобъявлен-
 ные изданія съ пересылкою за границу

24 РУБ.

Согласно почтовымъ правиламъ за пересылку двухъ книгъ „Жи-
 вописной Россіи“ уплачивается только до русской границы. Дальѣй-
 шая пересылка ихъ производится за счетъ подписчика, причѣмъ
 плата за нее изчисляется на мѣстѣ назначенія по иностранному
 почтовому тарифу одновременно съ доставленіемъ книгъ.
 Разсрочка платежа допускается, при чемъ при подпискѣ должно
 быть внесено не менѣе 6 руб.; остальныя же деньги могутъ выси-
 латься по усмотрѣнію подписчика ежемѣсячно, по 3 руб. до упла-
 ты всѣхъ 24 руб. При подпискѣ въ разсрочку бесплатныя преміи
 высылаются только по уплатѣ всей подписной суммы.

ПОЛУМѢСЕЧНО ИЛЮСТРОВАННО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСТВО

„ЧЕСТИТА ВИ НОВАТА 1898 ГОДИНА“

Така се поздравлява днесъ човечеството, така поздравляваме и ние читателитѣ си.

Години текътъ, векове се минаватъ и лъжовний земенъ свѣтъ сѣ чака и чака по нова и по щастлива година. И незнаемъ защо една необяснима вътрѣшна радостъ днесъ изпълва сърдцето на човѣка, едни благи надѣжди и непостижими мечти занимаватъ неговий умъ и едни проклятия за истеклата вчера стара година испущатъ неговитѣ уста. Това не е само днесъ, това е било всѣки първи день на новопостъпала година отъ когато свѣтъ свѣтува.

Имало ли е и имали право да мисли, вѣрва и говори днесъ човечеството така? и кое му е дало право да възлага такива сладки надѣжди на всѣка нова година? Постигнало ли е то поне въ една нова година всичкитѣ си надѣждиза щастие? — сж въпроси, на които всѣки може да отговори.

Течението на годинитѣ е носило прогреса, това негрѣбва да отказваме, нъ можемъ ли да признаемъ, че то е носило и щастieto? — мислимъ че не.

Прѣдъ насъ стои новата по цифра 1898 год., а задъ насъ стои старата, тоже по цифра, 1897 год. И ние и сега нѣма да направимъ исклучение отъ другитѣ години, и сега пакъ ние ще си кажемъ: „Честита Ви новата 1898 год., да я прѣкарате най щастливо“ и пр. И днесъ пѣвцитѣ ще ни пѣятъ:

Съ нова година новъ животъ
 Честь, здравие и добръ имотъ
 Да встѣпѣтъ днесъ въ домъ Ваши
 И съ веселитѣ дни
 Да доидатъ всѣки добрини
 Това сѣ пѣсни наши
 пѣсни наши.
 По стока по добитѣкъ плодъ,
 Отъ сеидбитѣ добръ приходъ
 И лѣгка търговия
 търговия и пр.

И сега ние пакъ ще останемъ да се надѣва на бъдещето, защото Св. Писание казва: „Надѣждата храни свѣтътъ“, ако и да сме се убедили, че съ течението на годинитѣ, по-растватъ общественитѣ и частни нужди, че источницитѣ отъ които трѣбва да се покриятъ тѣзи нужди сѣ си сѣ сжщитѣ, заварени отъ вѣкове, че тѣ сѣ сѣ същата производителна способностъ, че настоящата нова година, ако зарадва съ нещо челоувѣчеството, то може да бжде съ реколтата си, и съ тукъ таме по добри цѣни на произведенията и пр.

Слѣдъ всичко това, ако 1898 година стои прѣдъ насъ съ неизвѣстно бъдеще то 1897 год. е вече задъ насъ съ мрачно минало, което колкото и неприятно да бжде да се говори за него, обичай е станало щото въ края на всѣка година да се направи едно приповторение съ думи на миналото и чакъ слѣдъ това да се чака бъдещето.

Вънъ отъ държавнитѣ преврати, които станаха въ пѣкои държави, прѣврати, които немогѣтъ да не

докажатъ съ нѣщо киссинѣ на респективнитѣ народни; Възъ отъ воинитѣ и кръвопролитията, които оставиха за винаги нещастници и цѣли нещастни страни, безъ да припечели кои и да била страна нѣщо, миналата 1897 год. неможеше да остане незабѣлѣзана и отъ земледѣлческия па и отъ цѣлий свѣтъ.

Въ началото и нея посрѣщнахме съ честитиванния и благопожелания и тя немалко ни радваше: време топло, посѣвитѣ поникнаха наврѣдъ добрѣ, растеха и порастоха, сегисъ, тогисъ тъкмо по нуждата дъждове валѣха, въобще кражтъ на зимата и пролѣтята обѣщаваха богати жетви. Едно движение на търговия на занаятия и на всичко се забѣлѣжаваше прѣзъ туй време.*) Земледѣлецътъ засмѣнъ чакаше жътвата и никой не отказваше че 1897 година донесе щастие за земледѣлцитѣ и щастие за цѣль народъ, въ основата на поминѣкътъ на който лѣжи земледѣлнето.

Нъ така ли бѣше и по нататѣкъ? Осъществиха ли се поне на една хилядна частичка благитѣ надѣжди? Не и не.

Прѣзъ животворний Май дъждоветѣ зачестиха, тѣ продължиха и прѣзъ Юний и по късно. Тръгнаха на всѣкъдѣ води. Рѣкитѣ излезоха изъ коритата си завлекоха моставе, лози, ниви, села, градове, добитѣкъ и пр. На всѣждѣ олелия. Печу-молимата стихии продължаваше своитѣ опустошения. Ниви ливади, лози нѣгдѣ съвършено завлечени, нѣгдѣ смазани до земята, а нѣкъдѣ заровени въ нея. Лично свидѣтели сме били когато цѣли засѣти ниви напущахъ мѣстата си и се засел-вахъ върху други ниви, по поводъ на което възникваха оригинални спорови, за правото върху тоя посѣвъ що останалъ надъ земята. Цѣли лѣсове видѣхме да промѣняватъ мѣстата си и пр. обстоятелства, които бѣха поставили животѣ въ единъ трепетъ нечуванъ досега. Развалинитѣ на Видинъ, Провадия и другадѣ ще помнятъ за дълго на посетитѣлитѣ щастнето. което имъ донесе 1897 година. Тѣзи наводнения неможяхъ

*) Глѣдай статията „злочолучната 1897 година за земледѣлнето“ въ книжка V, година II на „СБЯЧЪ“

да не даждъ и скърбни послѣдствия. И дѣйствително, освѣнъ изгубването на жилища и покъщнина въ завлеченитѣ мѣста населението въ цѣлата ни страна бѣ осъдено да изгуби своя трудъ и капиталъ. То не пожена, а гдѣто пожена не искара поне това що е похарчило

На край на всички тѣзи нещастия фаталната, или по добръ, черната 1897 година искаше прѣди заминаването си да заглади тѣзи лоши въспоминания съ хубаво зимно време. Обаче само доброто се лѣсно забравя а лошото много мжчно.

И така старата изнемоцела отъ правение злини 1897 г. отиде въ вечността при своитѣ 7406 сестри, като ни остави такива въспоминания не забравими за вѣки.

Сега като се надѣваме, че настоящата 1898 година ще ни донесе щастие, което да замѣни нещастията оставени отъ сестра и, не ни остава друго освѣнъ да си кажемъ „Честита ни новата 1898 год. Дай Боже да я прѣкараме щастливо, и имотно а не както миналата, аминъ.“

Варрна, Новата година

Извлечение отъ Рѣшения, взети на 11 Януарий т. г., въ общото годишно събрание на Земледѣлческото Дружество „СБЯЧЪ“

1) Избранъ сж е управителенъ съвѣтъ, отъ 6 члена, а именно Прѣдсѣдатель: Иванъ Бързаковъ, подъ-Прѣдсѣдатель: Стоянъ Цвѣтковъ, Кассиеръ: Ив. Калчевъ, Дѣловодителъ: Христо Тарговъ и съвѣтници: Симеонъ Николовъ и Иванъ Марчевъ.

2) Избранъ е Провѣрителенъ съвѣтъ отъ трима провѣритѣли и двама тѣхни помощници, а именно: Георги Калчевъ отъ с. Еникьой, Юрданъ Пекаровъ отъ Варна и Велико Георгиевъ отъ с. Джаферлий за провѣрители, а за тѣхни помощници Иванъ Инджовъ отъ с. Климентово и Димитръ Добревъ отъ с. Джаферлий.

3) Натоварени сж Управителний и Провѣрителний съвѣти да изработатъ проекто-уставъ, по духътъ на Търговскій законъ, който проектъ въ едно най скоро време да се прѣдстави на удобрѣние отъ общото Дружественно събрание.

4) Съ урѣждане въпроса за лотарията се натовари Управителний съвмѣстно съ Провѣрителний съвѣтъ.

5) Натоварва се прѣдсѣдателя на Дружеството Г-нъ Иванъ Бързаковъ да ходатайствува лично прѣдъ Министерството на Земледѣлието и Търговията за: а) Разрѣшенне лотарията, в) Взиманието ѝ подъ контрола на Министерството и с) Указвание съдѣйствие отъ послѣдното, прѣдъ видъ цѣльта на лотарията, за распродаванието на лотарийнитѣ биллети.

6) Спечеленитѣ награди отъ лотарията да бѣдѣтъ въ земледѣлчески оръдия и машини и мжжки производители въ скотоводството отъ благородни раси или въ пари.

7) Съ въвежданието на нови култури да се направатъ тѣзи година слѣдующитѣ опити:

а) Да се засѣе 2 хектара пространство съ ливадарска смѣсь, за която цѣль се натоварва управителний съвѣтъ да купи за смѣтка на Дружеството нивата на г-на Жельо Костовъ отъ с. Еникьой, състояща се отъ 4 хектара, находяща се въ мѣстността „Куру-дере“ и ако неможе да се доде до никакво споразумѣние съ него, то Управителний съвѣтъ да купи друга, подходяща за цѣльта нива.

в) Да се наеме и тѣзи година училищната нива, въ мѣстността „Тютюнлюка“ отъ 16 декара, на която да се засѣятъ 5 декара съ ячмий „Шотландски“, 6 декара съ ячмий „Шевалие“ и 5 декара съ ячмий „Бордо“

г) Да се наеме училищната нива на с. Еникьой въ мѣстността „Край село“ отъ 5 декари и да се засѣе съ захарно цвѣкло.

д) Всичкитѣ членове на Дружеството да засѣятъ по извѣстно пространство захарно цвѣкло въ мѣстността „Гюджукъ“ баиръ, гдѣто ще бждатъ и бостанитѣ и за продаването на произведеното цвѣкло отъ Дружественната нива и това отъ нивитѣ на членоветѣ на Дружеството се опълномощава Прѣдсѣдателя на Дружеството г-нъ Иванъ Бързаковъ да влезе въ споразумѣние съ захарнитѣ Дружества въ страната;

е) Да се засѣе 6 декара съ боловски конопи въ мѣстността „Сехантѣ“

8) Опититѣ по засѣвването и отгледването на горнитѣ растения да ставатъ напълно подъ ржководството на Прѣдсѣдателя на Дружеството г-нъ Иванъ Бързаковъ, който е и Варненски Окр. Земледѣлчески Надзирателъ.

НѢКОЛКО ДУМИ ПО ФЕЛДШЕРСКИИ ВЪПРОСЪ У НАСЪ.

Четемъ въ Септемврийската книжка отъ списанието „Сбѣчь“, че фелдшерский съюзъ е издалъ една брошурка подъ надсловъ „Фелдшерский въпросъ у насъ.“ — Прѣдъ насъ стои сжщата брошурка, въ която намѣрихме ето що: Развитieto на фелдшерското съсловие у насъ; необходимостта отъ фелдшера при сегашното санитарно състояние на страната ни; задачата на фелдшера и положението на фелдшера. Нъ най хубавото нѣщо, за правата на Медицинскитѣ фелдшери не нищо споменато въ брошурката.

За сега въ България има фелдшерски длъжности: болниченъ, градски, околийски и волнопрактикующи фелдшери, на тѣзи послѣднитѣ още нѣма изработенъ правилникъ, по който да се ръководятъ, а просто на произволъ работятъ, — „кога, какъ доде.“

Трѣбвали още много врѣме тѣ така да стоятъ? Трѣбвали още да се не оцѣни ползата, която тѣ принасятъ?

Най изоставеното съсловие у насъ е фелдшерското, което всѣка година дава най голѣмъ % на смъртностъ, за благо на страдающитѣ и за благо на своето отечество. Но кой оцѣнява нѣговий трудъ? Кой е раширилъ правата му? Никой!

Нѣговитѣ права и възнаграждение сж: туберкулозата плюсъ останалитѣ заразителни болѣсти.

Да се касае работата за партизанства, тогазъ глѣдайте, всѣкой и хроми и слѣпи ще да се притекжтъ

Нъ когато се касае за положението и привлегитѣ на тѣзи хорица, които сж подхвърлени на най голѣмитѣ опасности, всѣкой мълчи и жбѣ не си обѣлва даже, когато се иска въ селата да има по добра медицинска помощъ, тѣ пакъ се потайватъ и углухци праватъ. Но най послѣ търпението има своята граница.

Околийскитѣ фелдшери, на които назначението е да даватъ: медицинска помощъ, за наглѣдванието чистотата, съгласно полицейскитѣ правила и Санитарний Законъ и да пропагандиратъ медицината.

Тѣ съ това постигатъ ли цѣльта?

Всичко друго постигнѣтъ, а най главното нѣщо тѣ не могатъ да постигатъ т. е. даването на медицинската помощъ, която въ нѣкой случай е съвършено слаба и то за туй, че аптекитѣ имъ сѣ доста ограничени. Пропагандиранieto на медицината, става много бавно, а въ нѣкой случай и не възможно е.

Въ аптекитѣ имъ иматъ дѣйствително нѣкой отъ най необходимитѣ медикаменти за нѣкои болѣсти, но за други, слава Богу, чувалъ ги е Господъ.

Въ такситѣ за медикаментитѣ има поставено на нѣкои медикаменти знакъ кръстъ, които медикаменти не могатъ да се отпуснатъ безъ рецепта, а останалитѣ могатъ да се взематъ отъ кого и да е безъ рецепта и отъ всѣка аптека, нѣ фелдшера, който си е билъ главата цѣли двѣ три години на ученическата скамейка и при лѣкото на болния, нѣма право да издава рецепти на свойтѣ пациенти и отъ тѣзи лѣкарства, които могатъ да се взематъ безъ рецепта отъ аптеката.

Защо тогазъ се изисква отъ него много, а съ малки права се ползва? Защо тогасъ си е блѣскалъ главата по: Анатомия, Дисекция, Физиология, Обща паталогия съ обръщание особенно внимание на инфекциознитѣ болѣсти, Бактерология, Микроскопия, Ботаника Медицинска, Минералогия Медицинска, Хирургия (1 прѣвѣрски, фелдшерски операций, вадение зъби, масажъ, приготовление болния къмъ операция и отглѣждане слѣдъ операция съ и безъ прѣвѣрска, очни болѣсти, Наркоза (опойка) и пр. и пр.) Хигиена, Санитарна полиция, Епидемиология, Карантинни мѣрки, Друденска конвенция, Дезинфекция въобще и частностъ, Вътрешни болѣсти, Глѣдане болни, Ислѣдване на пикочѣта, храчкитѣ на бацили,

Инфекциозни болѣстѣти, Латински езикъ, Фармакология, Фармакогнозия, Рецептура, Давание бърза медицинска помощъ въ несчастни случаи, Санитарна организация. А пъкъ военното обучение и гимнастика на панагонъ.

За да постигне „фелдшерский ученикъ“, званието „фелдшеръ“, той трѣбва на прѣстъ да изучи горѣпоменатитѣ прѣдмети и слѣдъ като стане такъвъ, той не може да се ползва отъ тѣхъ (много смѣшно нѣщо; да се учишъ да работишъ нѣщо и слѣдъ като го научишъ, да ти пакъ не даватъ да го работишъ и тѣзи добра!)

За да може нашето селско население да се ползва отъ истинска медицинска помощъ и да се упѣтва къмъ нея, то е доста нужно, щото фелдшеритѣ да издаватъ на пациентитѣ си рецепти, въ които да се оказва много точно и ясно начина на употреблението на прѣдписаното лѣкарство и да се експедиратъ въ всичкитѣ аптеки.

Много пѣти сме имале случаи да видимъ, когато медицинския фелдшеръ дава наставления на болнитѣ да се отнасятъ къмъ лѣкаря, а тѣ прибегватъ пакъ при разни Ефтимъ Филиповичувци за помощъ, които безъ Божно сниматъ отъ гърба на селянина послѣдната му риза и злоупотребляватъ съ медицинската наука. — Ако въ дадения случай фелдшера имаше това право да издава рецепти, въ които да прѣдписва медикаменти, които липсватъ отъ аптеката му, то тогазъ болнитѣ нѣмаше да се отправятъ при фалшивитѣ Ескулапови чеда, но щатъ потрѣсатъ истинска медицинска помощъ.

За подобрѣние на медицинската помощъ въ селата, нужно е щото почитаеми Върховний Медицинский Сѣвътъ, да разшири правата на околийскитѣ, градскитѣ и вѣлнопрактикующитѣ фелдшери, като за всички отдѣлно се състави по-пълни правилници и тогазъ до нѣкаде ще да може да се удовлетвори нуждата.

Мислимъ, че ще бъдемъ чутѣ, отъ Господина Директора на народното здравие и ни удовлетвори, понеже това което

до сега казахме е нѣщо вѣрно, необходимо и твърде на мѣстото си и че съ това ще да се принесе голѣма полза на данакоплатеца селянинѣ, а така също ще възбуди куражъ у г. г. медицинскитѣ фелдшери, които ще постѣпнатъ много по сериозно да глѣдатъ на своята професия и ще усилятъ повѣче свонѣ познания и тогазъ поне нѣма да имъ бѣде толкозъ мѣчно, че се хвърлятъ въ остритѣ ноктѣ на инфекциознитѣ болѣсти, нѣма да имъ бѣде мѣчно повтарямъ, когато тѣ испращатъ чедата си на вѣчното жилище, на които тѣ носѣтъ смъртта съ бащина цалувка и че когато всички други отиватъ по расходи, посрещатъ празници, а тѣ (медицинскитѣ фелдшери) измързнали, сковани пристигатъ въ нѣкои села за да прѣкрятъ появившата се епидемия и спасѣтъ селянитѣ отъ смъртта може би! И тамъ при никакви удобства тѣ се педхвърлятъ на заболяване и слѣдъ нѣколко такива сѣ вече негодни за работа.

Считамъ за дългъ да искажа болката на Българскій Медицинскій Фелдшеръ и като се надевамъ, че почитаемата Гражданска Санитарна Дирекция, ще подпѣлни тѣзи празнина въ съществующитѣ Санитарни правилници.

5 Януарий 1898 год.

Ф-ръ Едуардъ Братийски

въ оставка

ЗАКОНОПРОЕКТЪ ЗА ПОВДИГАНЕ НА ОВОЩАРСТВОТО

Благодарение на единъ случай и ние имаме щастнето да видимъ, ако и за малко, законопроекта за повдигане на овощарството, за който бѣхме съобщили въ послѣдната книжка на списанието ни и който тука като го даваме исцѣло, печатимъ и прѣписъ отъ протокола на Варненскій Окрѣженъ Свѣтъ по Земледѣлието и Скотовѣдството, станалъ въ заседанието му на 12 Ноември т. г., въ което е той разгледанъ и сж исказани по него нѣкои мнѣния.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

ЗА

ПОВДИГАНЕ НА ОВОЩАРСТВОТО

Чл. 1. Всѣки, който присади и отгледъ спорѣдъ изискванията на овощарската наука най-малко 100 овощни дръвчета, получава за всѣко дръвче по 5 стот. прѣмий. Отъ това насърчение се ползватъ само лицата, които на основание своята подготовка, сж получили разрѣшение*) отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието да се занимаватъ съ отгледването на овощни дръвчета.

I. *Забѣлѣжка.* Съ това се ползватъ и учителитѣ, които отгледватъ дръвчета въ училищнитѣ градини.

II. *Забѣлѣжка.* Управителитѣ на Държавнитѣ овощарски разсадници получаватъ по 2 стот. за всѣко продадено дърво.

Чл. 2. Прѣмий се даватъ само за слѣдующитѣ видове дръвчета: ябълки, круши, череши, сливи, вишни, праскови, зарзалии, дюли, мушмули и бадеми. Дръвчетата трѣбва да бѣдѣтъ на възраст не по млади отъ три годишни, считани отъ годината на присажданieto и освѣнъ това да сж достатѣчно развити.

*) Интересно е да се знае нѣма ли да се допуска на лица неполучили таква *разрѣшения* да си отгледватъ овощни дръвчета и може ли и трѣбва ли да имъ се запрѣти? Далч автора на законопроекта не е искалъ да каже: „свидѣтелство за способностъ“ а пкъ погрѣшно е казалъ: „разрѣшение“. Това ако е грѣшка добръ е да се поправи, защото нѣма смисълъ да се турга и тукъ цензъ (Р.)

Особенна комиссия, въ състава на която влиза едно вѣщо лице и единъ чиновникъ отъ финансовото вѣдомство, опредѣля кои именно дръвчета заслужаватъ прѣмия.

Чл. 3. Мѣстата, употребявани за овощни разсадници се освобождаватъ отъ всѣкакви Държавни, Окрѣжни, или общински даждия за цѣлия периодъ, до гдѣто служатъ за такива.

Чл. 4. Дърветата отъ Държавнитѣ и одобренитѣ отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието окрѣжни, общински и частни разсадници се прѣнасятъ по държавнитѣ желѣзници съ 25% намаление отъ установенитѣ такси.

Чл. 5. Всѣки, който купи отъ Държавнитѣ разсадници повече отъ 25 присадени дръвчета, му се прави 25% намаление отъ установенитѣ продажни цѣни на дръвчетата.

Чл. 6. Всѣки, които посади на постоянно мѣсто и запази добръ до мѣсецъ Септемврий слѣдущата година най-малко 20 обгородени дръвчета, получава по 10 стот. прѣмия за всѣко запазено дръвче.

При прѣгледванието на всѣко дръвче се обърща и на това внимание да бѣдѣтъ посадени на отговоряющи за тѣхъ мѣста.

Чл. 7. За запознавание населението съ отгледванието на дръвчетата всѣка година прѣзъ пролѣтѣта и лѣтото се държатъ при Земледѣлческитѣ Училища и Държавнитѣ разсадници врѣмenni практически курсове по овощарството. Курсовѣтъ могатъ да се държатъ и при частни, окрѣжни, или общински разсадници, ако бѣдѣтъ нарѣдени както трѣбва и снабдени съ всички пособия Въ такъвъ случай държавата заплаща на надлѣжния окрѣженъ, общински или частенъ разсадникъ по 10 лева за всѣки участвуищъ въ курса.

Чл. 8. Държавнитѣ овощарски разсадници ще бѣдѣтъ устроени така, щото едновременно да бѣдѣтъ и нисши практически училища по овощарството и нѣкои отъ дрѣвнитѣ отрасли на земледѣлието. Всичкитѣ работи въ разсадницитѣ ще се извършватъ отъ ученицитѣ, сръщу което ще получаватъ извѣстно възнаграждение.

Чл. 9. Суммитѣ които ще се заплатѣтъ съгласно чл. 1, 6 и 7 отъ настоящия законъ за насърчение и повдигане на овощарството, се заплащатъ отъ приходитѣ на Земледѣлческитѣ касси.

Чл. 10. Всичкитѣ поврѣди, нанесени на овощнитѣ дръвчета, когато сѣ въ разсадника или посадени на постоянно мѣсто, както и на тѣхнитѣ плодове се следятъ по настоящия законъ.

Чл. 11. Забранява се пущанieto на всѣкакъвъ добитѣкъ въ, продължение на цѣлата година въ земиѣ, обърнати на овощни разсадници или овощни градини.

Притѣжателитѣ на добитѣка освѣнѣ поврѣдитѣ, които заплащатѣ, глобяватѣ се за въ полза на общината за прѣвъ пѣтъ по 1 левъ за всѣки едѣръ добитѣкъ и по 50 стот. за дрѣбенѣ (овци кози и свини). Ако пущанieto на добитѣка въ запрѣтенитѣ мѣста е направено умишленно, глобата се удвоява.

Чл. 12. Всѣка година прѣвъ мѣсецъ Мартъ общинскитѣ съвѣти опрѣдѣлятѣ такситѣ, които трѣбва да се плащатѣ за обранитѣ или поврѣдени плодове отдѣлно за всѣки видѣ овощия. Изработенитѣ така влизатѣ въ сила слѣдѣ утвърждаването имѣ отъ надлѣжния Окрѣженѣ Управителѣ.

Чл. 13. Всички поврѣдени или извадени дрѣвчета се заплащатѣ отъ виновнитѣ лица, а въ случай, че до 2 мѣсеци отъ денѣтъ на нарушението не могатѣ да се откриятѣ закононарушителитѣ отъ надлѣжната община, въ жилището на която се намиратѣ дрѣветата. За извършеното нарушение се съставлява актѣ отъ общинското управление или мѣстната полиция, който се прѣпраща за сѣдение на виновника, 1) прѣдѣ селско общинския сѣдѣ, ако отъ нарушението сѣ произлѣзли врѣди не повече отъ 50 лева; 2) прѣдѣ Мировия Сѣдия, ако врѣдитѣ не възлизатѣ повече отъ 500 лева; 3) прѣдѣ окрѣжния сѣдѣ, ако врѣдитѣ сѣ по голѣми. При сѣдитѣ на тия сѣдилища сѣ окончателни и въ двѣ недѣленѣ срокѣ се обжалватѣ по кассационенѣ рѣдѣ въ по-горньо сѣдилище. Дѣлата и въ двѣтѣ инстанции трѣбва да бѣдѣтъ свѣршени въ разстояние на два мѣсеца.

Чл. 17. Стойността на всѣко едно поврѣдено овощно дрѣво се опрѣдѣля на основание неговата възраст и приходитѣ, които дава това се означава. При съставянieto на акта и се опрѣдѣля най-малко отъ трима съсѣди на пострадавши и двѣ или три лица, които притѣжаватѣ сѣцитѣ или приблизително подобни дрѣвета. Стойността на младитѣ дрѣвета, които не сѣ почнѣли да раждатѣ се опрѣдѣля само на основание числото на годинитѣ, именно за ябълкитѣ и крушитѣ до 10 години, а останалитѣ облагоуородени, овощни дрѣвчета до 5 години включително, се сѣмѣта за всѣко поврѣдено дрѣво по 2 лева годишно, считан отъ годишната на посяжданieto имѣ на ностоянно мѣсто.

За поврѣденитѣ неприсадени сливови дрѣвета до 5 години се заплаща по 1 левъ годишно, а поврѣденитѣ по-стари дрѣвета се одѣняватѣ, както и другитѣ облагоуородени дрѣвета.

Чл. 15. Лицето, на което сѣ поврѣдени дърветата, прѣди да заяви устно или писмено въ надлѣжното общинско управление най-късно 5 дни отъ денѣтъ на поврѣдитѣ, ако живѣе въ сѣщата община, или въ продължение на 10 дни, ако живѣе въ друга община. Заявленията, направени по-късно, се взематъ само тогава подъ внимание; ако признацитѣ на нарушението сѣ запазени и притѣжателя по нѣкои исклучителни обстоятелства не е могълъ да узнае за поврѣдитѣ по-рано. Въ всѣки случай заявленията, подадени по-късно отъ единъ мѣсецъ слѣдъ нарушението, оставатъ безъ послѣдствие.

Чл. 16. Показанията на полския падаринъ се считатъ прѣдъ всичкитѣ сѣдилища за вѣрни, за това на тази длѣжностъ се назначаватъ само лица, които отговарятъ на слѣдующитѣ условия:

- а) Да не сѣ по-млади отъ 21 год.
- б) Да не сѣ осѣждани за злоупотребуване.
- в) Да не сѣ осѣждани за по-дълго отъ 6 мѣсеци, за каквото и да било прѣстѣпление и
- г) Да се ползватъ съ добро име между населението и да не сѣ пияници имъ съ другъ нѣкои пороци.

Всичкитѣ лица, които се назначаватъ за падали на овощни градини, прѣди встѣпванието или въ длѣжностъ се подлагатъ на клѣтва, че ще изпълняватъ съвѣстно възложената имъ работа.

Чл. 17. Падаритѣ се избиратъ отъ общинскитѣ управления и се утвърждаватъ отъ надлѣжнитѣ окръжни управители.

Чл. 18. Когато падарина хване нѣкого, че краде плодове, или че поврѣжда дърветата, ако не го познава, го завежда въ общинското управление, а когато го познава, явява му само името въ общинското управление.

Когато нѣкой нарушителъ иска да избѣга, полския падаринъ има право да го прѣслѣдва и извѣнъ своя районъ и всѣки е длѣженъ да му дава помощъ за хващанieto на прѣстѣпника.

Чл. 19. Ако поврѣдитѣ на овощнитѣ дървета сѣ нанесени отъ добитѣкъ, за загубитѣ отговаря стопанина имъ. Ако животнитѣ сѣ притѣжание на повече стопани всички отговарятъ взаимно, съразмѣрно съ числото на добитѣка и неговата възраст.

Хванатия на мѣстонарушението добитѣкъ падарина откарва въ общинското управление, за да се узнаятъ неговитѣ притежатели. Въ случай, че падарина не може да хване добитѣка и да го отстрани отъ разсадника, или овощната градина, има право да го застрѣля.

Чл. 20. Притѣжателитѣ на овощни дървета така също иматъ право, когато заварятъ добитѣка на мѣстонарушението, да го хванатъ и откарватъ на общинското управление за узаваніе на неговитѣ притѣжатели.

Прѣписъ

ПРОТОКОЛЪ

№ 6.

Засѣдanie на Варнен. Окр. Земледѣл. Свѣтъ

Засѣданието се отвори на 12 Ноември 1897 год. въ 10 часътъ прѣдъ обѣдъ, подъ прѣдсѣдателството на замѣстникъ прѣдсѣдателя на Варненската Окр. Постоянна Коммисія г-нъ Драгни Поповъ въ присѣдствіето на Членъ-секретаря отъ същата Коммисія: Яни Дянковъ, Варненския Окръженъ Ветеринарехъ Лѣкаръ П. Бичевъ и Варненскій Окр. Земледѣлческій Надзирателъ Пв. Бързаковъ.

Въ това засѣдanie свѣтътъ разгледа испратенния отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието „законопроектъ за насърдаване на овощарството“ и направи слѣдующитѣ измѣненія:

1. Отъ членъ 1-ий исхвърли цѣлия пасажъ: „отъ това насърчение се ползватъ само лицата, които и т. н.“ до първата забѣл., понеже има много практиканти, които много удачно присаждатъ, та е безцѣлно да имъ се отнема правото да получаватъ награда, ако сѣ присадили сполучливо много дървчета, а такива хора нѣматъ нужда отъ никакво позволение.

2. Забѣлѣжка II къмъ 1-й членъ съвършено исхвърля, понеже назначението на управителитѣ е да отгледватъ овощни дървчета.

3. Къмъ членъ 3-ий Свѣтътъ прибави и слѣдующия пасажъ: „Освобождаватъ се отъ данѣкъ и овощнитѣ градини.

4. Подиръ членъ 4-ий съвѣтътъ прибави новъ членъ: „Общинскитѣ и държавнитѣ праздни мѣста, които отговарятъ за овощни градини и разсадници, се отстъпятъ на частни лица даромъ за единъ периодъ отъ 40 години, само ако се задължатъ да разработятъ разсадницитѣ и отгледватъ овощни дървета по правилата на овощарската наука и слѣдъ този периодъ тѣзи разсадници и градини ставатъ собственостъ на общинитѣ и държавата.

5. Въ чл. 6 Съвѣтътъ намира, че периода до м-цъ Септемврий до слѣдующата година е малкъ, за да се получи възнаграждение за пресаденитѣ дървчета, а трѣбва да се чака най малко 2 години, че тогава да се преглѣждатъ дървчетата.

6. Отъ чл. 9 исхвърли думитѣ: „приходитѣ отъ Земледѣлческитѣ Касси“ и ги замѣни съ думата: „Държавата“ и прибави слѣдъ тая дума: „като се образува за тая цѣль единъ фондъ въ продължение на три години отъ приходитѣ отъ държавнитѣ разсадници и отъ една сума, която да се прѣдвижда всѣка година въ бюджета на Министерството на Търговията и Земледѣлието“.

7. Въ чл. 19, втората часть измѣни тѣй: „Хванатия на мѣсто нарушението добитѣкъ, падарина откарва въ общинското управление или въ селото, въ землището на което се намира разсадника или градината, за да се узнаятъ неговитѣ притежатели. Въ случай, че падарина не може да хване добитѣка, той само го отстранява отъ разсадника или градината и отива да съобщи въ селото за помощъ; Ако добитѣка е злонавенъ и напада на човѣка. то въ този случай падарина има право да го застрѣля.“

Засѣданието се закри частъ въ 12 по обѣдъ.

ПО ЛИХВАРСКИЙ ВЪПРОСЪ

Земледѣлецътъ Г-нъ Т. С. Петровъ ни съобщава въ едно доста дълго писмо много и разни случаи на лихварска безсѣвѣстностъ и алчностъ за пари. Ние не даваме исцѣло мѣсто на писмото на г. Петрова, защото мѣстото ни не позволява, и ще се ограничимъ тукъ да спомянемъ само нѣколко случая, въ които се вижда, че жеднитѣ за пари безсѣвѣстни лихвари, за постиганieto на своитѣ мръсни користи цѣли не се спиратъ прѣдъ нищо, като даже спекулиратъ и съ законитѣ, които сѣ създадени тукъ да прѣдотвратятъ тѣзи жадна за пари безсѣвѣстна наплачъ отъ нейнитѣ погителства върху имота интереситѣ на простата още земледѣлческа масса.

Г-нъ Т. С. Петровъ ни съобщава, че нѣкой си 80 годишенъ земледѣлецъ отъ с. Дивиджикѣой, Добричка околия на име Петко Кольовъ, прѣзъ 1896 год. при единъ гъркъ лихваринъ,—кръчмаринъ и отишелъ въ Добричъ пошеже не му стигало сѣмето взелъ отъ послѣдний 5 кило стари зимница или 8 х. л., като пазарили по 19 лева старото кило или единий х. л. по 11 л. 95 ст., като нѣмалъ селинина пари да му заплати, гъркѣтъ написалъ единъ записъ, ужъ, за 475 гроша съ падежъ да ги исплати по харманъ прѣзъ 1897 г. и го далъ да го подпише слабограмотний старецъ. Лукавий лихваринъ—гъркъ за да вкочи по добръ жертвата си завелъ стареца при нотариуса и му завѣрилъ подписа на записа.

Когато дошълъ хармана прѣзъ 1897 год., лихварина извадилъ изпълнителенъ листъ, нъ не за суммата 475 гроша която има да взима, а за сумма 475 лева и словомъ *четиристотинъ седемдесетъ и петъ лева* и секвестиралъ на нещастний длъжникъ 56 х. л. зимница и 16 х. л. ячмiekъ, (т. е. за 8 х. л. той заплатилъ 56 х. л. зимница и 16 х. л. ячмiekъ).

Това неможе друго яче да се обясни освѣнѣ, че сума 475 въ записа е била писана левове вмѣсто грошове, безъ да знае нещастния старецъ какво подписва.

Втори случай. Единъ селѣнинъ взелъ отъ единъ бакалинъ прѣди двѣ години 14 оки арпажикъ и слѣдъ двѣ години, като се исплащалъ, заплатилъ за тѣзи 14 оки арпажикъ тъкмо 60 и словомъ *шейсетъ лева*.

Трѣти случай: единъ бакалинъ —крѣчмаринъ за 5 оки ракия, 6 оки вино, 2 оки рошкови е взелъ отъ другъ селянинъ 16 х. л. зимница или около 160 лева и то за една година и още много подобни случаи.

Ние молимъ Сѣдиитѣ, при разгѣждане на подобни дѣла, за да се откриятъ злоупотрѣбленията на лихваритѣ, да задаватъ въпроси на длѣжницитѣ, съ които да може да блѣсне началото, естеството, условията и пр. на дългѣтъ. А пъкъ апелираме къмъ всѣко честно, съвѣстно сърдце да не испуща случай да вразумява околнитѣ му невежи селяни, да ги прѣдвардва отъ посегателитѣ на тѣхнитѣ интереси и положение. Само чрѣзъ умственно просвѣтяване, което се очаква отъ интелегенцията ще може да се издействува побѣда на тѣзи алчни за пари пладнешки грабители, или както казва г-нъ Петровъ: „Правителството търси разбойниците изъ гората, а пакъ тѣ сѣ въ градовѣтѣ и селата.“

Прѣписъ.

ПРОТОКОЛЪ

№ 43

На осмий и деветий Декемврий хилядо осъмстотинъ деведесетъ и седма година, Земледѣлческий Свѣтъ, при Министерството на Търговията и Земледѣлието се събра на заседание въ три частъ послѣ иладнѣ, за да разгѣда прѣдставенитѣ проби отъ сѣмена: люцерна, ячмикъ за пиво, конопъ и макъ, притѣжателитѣ на които конкуриратъ за преми съгласно глава VI отъ программата за тазгодишнитѣ конкурси. На това заседание бѣхъ поканени и присѣствувахъ като вѣщи лица г. г. Савва Ж. Дацовъ, Генко П. Шойлековъ, Богданъ Прошекъ, Иванъ Срѣбърниковъ и Иванъ Вължаровъ.

При разгѣдването на пробитѣ се констатира, че съ люцерна участвуватъ 2-ма изложители, съ ячмикъ за пиво 23-ма, съ конопъ 15 души и съ макъ 9 души. Имената на всичкитѣ изложители сж означени въ приложеный тукъ списъкъ.

На основание на свѣденіята, прѣдставени и удостовѣрени отъ специалнитѣ комиссии, които, съгласно чл. 66 отъ программата за конкурситѣ, сж се състояли отъ Земледѣлческий Надзирателъ, единъ членъ отъ окръжната Постоянна Комиссия и мѣстния общински кметъ, дѣйствующи въ всѣкой окръгъ отдѣлно, Земледѣлческий свѣтъ, слѣдъ като прѣгѣда качеството на изложенитѣ сѣмена, прѣдѣли слѣдующитѣ награди:

I. за люцерна

1. На Недю С. Бухлевъ, отъ с. Козаревецъ, Горно-Орѣховска околия, Търновский окръгъ, има 50 декара про-странство посѣто съ люцерна: почнѣлъ сѣянието и отъ 1882 год. и произвелъ тая година 110 килограмма люцерново сѣме

а отъ миналитѣ години по 700 — 800 килограма, първа премия отъ 300 лева.

2. *На Атанасовъ П. Паназовъ* отъ гр. Севлиево, който има 3 ¹/₂ декара пространство посѣто съ люцерна прѣди 4 години и е произвелъ тая година 110 килограма люцерна, се опрѣдѣля 3-а премия отъ 100 лева.

II. За ячмикъ за пиво

1. Обявява се Hogs concurs, окръжния образцовъ чифликъ въ гр. Т.-Пазарджикъ.

2. *На Генко П. Шойлековъ* отъ гр. София, който произвежда годишно ячмикъ за пиво отъ 5 — 12000 килограма, а именно отъ сортътъ „Шевалие“ и отъ които пробата показва 71 килограма тѣжина на единъ хектолитръ и 98 % брашнияность. опрѣдѣля се първа премия отъ 300 лева.

3. *На Братя П. Л. Стамови* отъ гр. Ихтиманъ, които сж произвели прѣзъ 1897 година 15000 килограма ячмикъ а пиво, пробата отъ който показва 32 килограма тѣжина на единъ единъ хектолитръ и 23 % брашнияность, се опрѣдѣля 2-а премия отъ 100 лева. Тая премия се присѣди на Братия Стамови, поради заслугата имъ по распространението на тоя ячмикъ и доброто качество произвеждано отъ миншлитѣ години, като се забѣлѣжи, че трѣбва да подновятъ сѣмето си.

4. *На Дино Д. Паралезовъ* отъ с. Чоракалина, Видинска околина, който е произвелъ тая година 1230 килограма ячмикъ за пиво, пробата отъ който показва 68 килограма тѣжина на единъ хектолитръ и 74 % Брашнияность, се опрѣдѣля 2-а премия отъ 100 лева.

5. *На Желю Димитровъ*, отъ гр. Бѣлоградчикъ, който е произвелъ тая година 1150 килограма ячмикъ за пиво, пробата на който показва 69 килограма тѣжина на хектолитръ и 74 % брашнияность, се опрѣдѣля 3-а премия отъ 50 лева.

6. *На Димитръ Георгиевъ*, отъ с. Скобелево Сливенска околия, който е произвелъ тая година 3750 килограмма ячмикъ за пиво, пробата отъ който показва 68 килограмма тѣжина на единъ хектолитръ и 72 % брашнѣностъ, се опрѣдѣля 3-а премия отъ 50 лева.

7. *На Пана Атанасовъ*, отъ с. Х. Асизъ, Иктиманска околия, който е произвелъ тая година 1500 килограмма ячмикъ за пиво, пробата отъ който показва 64 кил. тѣжина на единъ хектолитръ и 70 % брашнѣностъ, се опрѣдѣля 3-а премия отъ 50 лева.

III. За макъ

1. *На Илия Килевъ*, отъ гр. Пловдивъ, който е произвелъ тая година 800 кил. макъ, 1-а премия отъ 150 лева и е започналъ съ културата на макътъ отъ 1896 година.

2. *На Димитръ Чайлевъ*, отъ гр. Софiя, който е произвелъ тая година 150 килограмма макъ, 1-а премия отъ 150 лева. Тая премия се дава на Чайлева и заради неговата пропаганда за распространението на макъвата култура отъ 1895 год.

3. *На Павелъ Калтакчиевъ*, отъ гр. Пловдивъ, който е произвелъ тая година 2500 килограмма макъ и е започналъ съ сѣянието отъ тая пролѣтъ 2-а премия отъ 100 лева.

4. *Но Иванъ Тръндафиловъ*, учителъ въ с. Кояджикъ, Хасковска околия, който е посѣялъ тая година 5 декара съ макъ се опрѣдѣля II-а премия отъ 100 лева.

5. *На Руси Ивановъ*, отъ с. Тахчи, Разградска околия, който е произвелъ тая година 500 килограмма макъ, 3-а премия 50 лева.

6. *На Димитръ Робевъ* отъ с. Жабокрътъ, Кюстендилска околия, който е произвелъ тая година 350 кил. макъ, 3-а премия отъ 50 лева.

7. *На Илия Миленковъ*, отъ Рашка-Граница, Радомирска околия, който е произвелъ тая година 106 килограма маково сѣме, 3-а премия отъ 50 лева.

IV За конопъ

1. *На Ивасъ Н. Въжаровъ* отъ гр. Пловдивъ, който е произвелъ тая година 3000 килограма конопено сѣме и разпрострапява тази култура отъ прѣди 8 години, 1-а премия отъ 300 лева.

2. *На Никола С. Халмаковъ* отъ с. Букурово, Севлиевска околия, който е произвелъ 1200 килограма конопено сѣме и е почнълъ съ сѣяннето на конопа отъ 1895 год. 2-а премия отъ 150 лева.

3. *На Георги Ст. Юруковъ*, отъ с. Ново-Село Пещерска околия, който е произвелъ тая година 6000 килограма конопено сѣме и е почнълъ сѣяннето на конопътъ отъ 1896 година, 3-а премия отъ 100 лева.

4. *На Христо В. Владимировъ*, отъ с. Крушево, Севлиевска околия, който е произвелъ тая година 600 килогр. конопено сѣме и е почнълъ отъ н. г., 4-а премия отъ 50 лева.

5. *На Христо Махамшики* отъ гр. Елена, който е произвелъ за пръвъ пътъ т. г. 162 килограма конопено сѣме, 4-а премия 50 лева

6. *На Кръстанъ Бѣлинъ* отъ с. Бучину-Дервентъ, Искрецка околия, който е произвелъ тая година 150 килограма конопено сѣме, 4-а премия отъ 50 лева.

Подписали: Прѣдсѣдатель *Хр. Ат. Фетваджиевъ* и Членове: *Ив. Сарановъ, Хр. Калчевъ, Ст. Гудевъ, П. Гериковъ, П. Димевъ, Н. Д. Петковъ* и *Иванъ Атанасовъ* и вѣщитѣ лица: *Савва Ж. Давидъ, Генко П. Шомсковъ, Богданъ Протевъ, Иванъ Сръбърниковъ* и *Иванъ Въжаровъ*.

Вѣрно

Началникъ на Отдѣленieto: **Ив. Сарановъ**

СПИСКЪ

На изложителите на специалния конкурс за производителите на доброкачествени съмена отъ люцерна, ячмий за пиво, конопъ и макъ, съ означение кой колко съме има произведено и по каква цѣна го продава.

№ по редъ	Име и прѣзиме на изложителя	Отъ кое село или градъ	Околия	Колко килогра- ма има произ- ведено съме	Продажна- та му цѣна на 1 килог.	
					л.	ст.
I. Изложители на люцерна						
1	Недю Бухлевъ	с. Козаревецъ	Гор. Ор-ска	110	4	—
2	Атанасъ Н. Папаловъ	гр. Севлиево	Севлиевска	110	2	—
II. Изложители на ячмийъ за пиво						
3	Т. Пазарджиската окр. Постоянна Коммисия			5500	—	—
4	Гечко П. Шойлековъ	гр. София		412000	—	—
5	Бр. П. и Л. Стамови	гр. Ихтиманъ	Ихтиманска	15000	—	20
6	Дино Д. Паралезовъ	с. Чира-Калина	Видинска	1130	1	20
7	Жельо Димитровъ	гр. Б-дчикъ	Бѣлоградска	1100	зк	10
8	Димитръ Георгиевъ	с. Скобелево	Сливенска	3750	—	—
9	Пане Атанасовъ	с. Х. Асия	Ихтиманска	1500	—	2а
10	Георги Ст. Юруковъ	с. Ново-село	Пещерска	20000	—	—
11	Димитръ Власевъ	с. Суджакъ	К. Бунарска	8000	—	15
12	Димитръ Робевъ	с. Жабокъртъ	Кюстендилска	3000	—	15
13	Х. Хр. Ангеловъ	гр. Ихтиманъ	Ихтиманска	2200	—	20
14	Петръ Калчевъ	с. Д. Абланово	Руссенска	1667	—	16
15	Трифунъ Г. Навкинъ	с. Текпра	Т. Пазардж.	1550	—	20
16	Димитръ П. Георгиевъ	с. Граница	Кюстендил.	1200	—	—
17	Тасо Мариновъ	гр. Ломъ	Ломска	1600	—	85
18	Пане Костовъ	с. Х. Асия	Ихтиманска	1300	—	20
19	Д. Хаджийски	гр. Ихтиманъ	Ихтиманска	1200	—	20
20	Демянъ Илиевъ	с. Козарево	Пещерска	1020	—	20
21	Кръстю Кудусчиевъ	с. Г-ко-Аб-во	Бѣленска	1035	—	14
22	Т. Кожухаровъ	гр. Т. П-жпкъ		1000	—	20
23	Иванъ Ганчевъ	гр. Пирдовъ	Пирдовска	2000	—	—
24	Иванъ Жиковъ	с. Голѣманово	Кузска	1120	—	12
25	Илия Калевъ	гр. Пловдивъ				
III. Изложители на макъ						
26	Илия Калевъ	гр. Пловдивъ		800	—	—
27	Димитръ С. Чайлевъ	гр. София		—	—	—
28	Павелъ Калпакчиевъ	гр. Пловдивъ		2500	—	—
29	Иванъ Трандафиловъ	с. Калджикъ	Хасковска	—	—	30
30	Русси Ивановъ	с. Тахчи	Разградска	500	—	80
31	Димитръ Робевъ	с. Жабокъртъ	Кюстендил.	350	—	50
32	Илия Миленковъ	с. Рап-Грашица	Кюстендил.	106	—	40
33	Симо Георгиевъ	с. Рап-Грашица	Кюстендил.	100	—	40
34	Т. Пазарджиската окр. Постоянна Коммисия			100	—	—

IV. Изложители на конопъ					
35	Иванъ П. Въжаровъ	гр. Пловдив		3000	—
36	Никола С. Хахмаковъ	с. Бурурово	Севлиевска	1200	1
37	Георги Ст. Юрковъ	с. Ново-село	Пещерска	6000	— 70
38	Христо Б. Владимировъ	с. Крушево	Севлиевска	600	— 80
39	Хр. Юр. Маханлишки	гр. Елена	Еленска	162	— 60
40	Бръстанъ Белниъ	с. Бучино	Искрецка	150	— 60
41	Петръ Колчовъ	с. Дол. Аб-ново	Руссенска	135	1
42	Димо Д. Паралезовъ	с. Чора-К-на	Видинска	127	— 80
43	Атанасъ Д. Гъневъ	с. Бъла	Пещерска	120	— 80
44	Бочо Стойчевъ	с. Ръсенъ	Търновска	107	— 50
45	Димитръ Ан. Поповъ	с. К-во-Конаре	Пловдивска	—	—
46	Иванъ Ст. Мавровъ	с. Аджево	Т. Козард.	100	— 89
47	Велко Найдановъ	с. Алек-дрово	Бълоградч.	76	—
48	Т. Пазарджреска окр.				—
49	Постоянна Комиссия			100	—
	Дружеството „Конопъ“	с. Курт-Конаре	Пловдивска	—	—

Началникъ на Отдѣленieto за Земледѣлнето:

Ив. Сарановъ

ЖИТНАТА ТЪРГОВИЯ ВЪ ЦѢЛИЙ СВѢТЪ

Една прочута търговска къща на жита отъ Франция испратила прѣди два-три дена въ Министерството на Търговията и Земледѣлието слѣднитѣ интересни свѣдения по положението на цѣлосвѣтното житно тържище.

„Отъ срѣдата на мѣсець Ноемврий до днесъ търгуването съ жита имà единъ правилень вървежъ. Цѣнитѣ, отъ седмица на седмица, малко сж се понижавали и повишавали, така щото тѣ се намиратъ на сжщата височина, па която бѣхъ и прѣди единъ мѣсець.

Положението на износнитѣ и вноснитѣ държави тоже не се измѣни, всѣка страна е останжала, така да се каже, въ економическата роля, която и е наложила послѣдната реколта.

Отъ сѣверна Америка, както и отъ брѣга на Великия океанъ до тоя на Атлантическия испращанieto на жита за Европа се е продължава почти безъ спиране и това нѣщо е съдѣйствувало за унищожението на слѣдствията отъ прѣустановяване на плаването въ Азовското море и сѣвернитѣ пристанища. Тая година плаването се спрѣ по-рано отъ колкото прѣзъ другитѣ години; пристанищата Ростовъ и Таганрогъ се затворихъ отъ 10 Ноемврий.

Между това има единъ фактъ, който заслужва да се упомяне: въпрѣки значителний дефицитъ въ тазгодишната реколта, кржглата цифра на износенитѣ жита отъ цѣла Руссия за 1897 година не ще бѣде по-долна отъ тази, която е достигната прѣдъ годинитѣ съ срѣдня реколта.

Ний намираме изяснение на този фактъ въ високитѣ цѣни, които направляваха тържището на житата прѣзъ втори семестръ на тая година.

Тѣзи високи цѣни искараха, така да се каже, отъ хамбаритѣ запасѣтъ отъ житата, що се бѣ набралъ въ продължение на годинитѣ, прѣзъ които цѣната на житата бѣ ниска. Това повишение на цѣната прѣдизвика сжщо износѣтъ на

житата отъ сибиръ, както прѣзъ сѣвернитѣ пристанища на Руссия, така и прѣзъ южнитѣ.

Освѣнъ това Сибирскитѣ желѣзници докарватъ непрѣстанно значително количество жита, които слазятъ особено въ Чехия, Моравия и долина Австрия до Виена.

Износътъ съ тая желѣзница за послѣднитѣ страни, отъ Септемврий до края на Декемврий възлиза на 500000 метрически кинталн, ако не и повече.

По рано, когато една часъ отъ Европа имаше лоша реколта, случвахъ са често паники, които покачваха извънрѣдно много цѣната на житата. Подобна паника се произееде прѣзъ 1891—1892 г. и екситиранитѣ умове подигнахъ цѣнитѣ до неимовѣрна степенъ, като приготвихъ една съсипателна реакция за всичкитѣ, които бѣхъ замѣсени въ това.

Нищо подобно не се случи прѣзъ течението на тая година. Държави, които по своето естество сж износни, като Австро-Унгария и Алжирия, станяха по необходимостъ вносни; Франция, която съ своя голѣмъ дефицитъ, констатиранъ въ реколта ѝ, трѣбваше да учетвори вносътъ си на жита; Англия, държавата на голѣмитѣ вносове, всичкитѣ тия държави запазихъ хладнокървието си и покривахъ най-налѣжащата си нужди, когато се осѣщахъ.

Нигдѣ нѣма забъркване, врѣдомъ имаше трѣзвенъ умъ. И може да се каже, че този смиренъ поглѣдъ бѣ най-добрия пазачъ на общитѣ Европейски интереси, въ ущърбъ на Американскитѣ спекуланти.

Особенното зрѣлище на истинский ажиотажъ, който се практикува въ съединепитѣ щати и непрѣкъснато движение на пиацата на тая държава, което не се инсперираше отъ никакъвъ сериозенъ могивъ, научихъ най-сетнѣ Европейската търговия на хладно-кървие, отъ което тя не се отказва. Отъ опитъ се знае, че Америка е на щрекъ и че чака удобенъ моментъ за да наводни Европа съ многото си произведения.

Може да се прибави на това, че Аржентиската Република, гдѣто жътвата ще почне въ вторана половина на те-

куция мѣсецъ, ще бѣде въ състояние да износя жита. Тѣзи жита ще почнатъ да пристигатъ въ нашитѣ тържища отъ м-цъ Мартъ и Априлий. Кѣмъ тѣзи извози ще се присѣдинятъ онѣзи на Индия, на която реколтата нагледъ се показва, че ще бѣде по-добра, отъ колкото по-рано.

Изобщо, Европа, която бѣ только злѣ раздѣлена по отношение на житната реколта, може да бѣде сигурна, че не ще се лиши отъ хлѣбъ до бѣдщата реколта.

И тѣй, може да се прѣдвиди, че прѣзъ идущитѣ нѣколко мѣсеци, цѣнитѣ, които направляватъ тържището, вѣма да се измѣнятъ чувствително ни въ едно направление ни въ друго.

Състоянието на посѣвитѣ.

Ний се считаме честити да констатираме, че почти въ цѣлата Европа царува едно общо задоволствие.

Можемъ да отбѣлѣжимъ само нѣколко оплаквания, исказани въ Унгария, гдѣто една дълга суша е причинила незначителни поврѣди.

Съ исключение на нѣколко мѣстности, разположени върху брѣговетѣ на Дунава, всичкитѣ степи на Руссия, както и въ равнинитѣ на западнитѣ държави сиѣга отсъствува и се има опасностъ отъ измързване на есеннитѣ посѣви.

Въ Съединенитѣ Щати, състоянието на посѣвитѣ безъ да бѣде лошо, не е едно отъ най задоволителнитѣ.

Това сж послѣднитѣ наши данни, които имаме честта да адресираме на Министерството за тѣя година. Нека ни бѣде позволено да пожелаемъ, щото провидението да даде на България въ течението на настѣпающата година едно голѣмо възнаграждение за загубата, която донесе минжлата година въ реколтата.*)

Парижъ, 15 Декемврий 1897 год.

*) Ние не можемъ слѣдъ всичко това да не кажемъ отъ сърдце: „Даѣ Боже“ (p)

Министерство на Търговията и Земледелието

БЮ ЛЕТИ Н Ъ

№ 52

За врѣмето, състоянието на посѣвитѣ и течението на полскитѣ работи въ Княжеството отъ 21 до 28 Декемврий 1897 год. спорѣдъ телеграфическитѣ свѣдения на г. г. окръжнитѣ управители.

Врѣмето прѣзъ таа седмица е било на всекъдѣ облачно, влажно и сръдно студено. Снѣгъ е валило само въ провадийско и Вратчанско и се е стопилъ, дъждъ е имало въ Вратчанско и Ловченско.

Отъ Т. Назарджикско и Трънско донасятъ, че посѣвитѣ сж били слаби. На другѣдѣ сж били въ удовлетворително състояние.

Полскитѣ работи сж били на всекъдѣ прѣкратени.

Свѣдения за Кюстендилско, Сливенско, Хасковско и Търновско неполучени.

ОБЯВЛЕНИЕ

№ 7094

Прѣдъ видъ, че приближава врѣме да се внесе чуждестранно бубено сѣме за прѣдстоящия бубохранителенъ сезонъ, Министерството на Търговията и Земледелието обявява на интересующитѣ се сѣменпроизводители и търговци на бубено сѣме, че абсолютно ще забрани да се продава въ княжеството всеко бубено сѣме, което при контролата се окаже, че съдържа единъ само кърпусълю (побринено тѣлце), или пъкъ не отговаря на другитѣ условия, упомѣнати въ чл. 4 отъ правилника за прилаганието на Закона за повдиганieto на копринената индустрия.

София, 22 Декемврий 1897 год.

Главенъ Секретаръ; **Хр. А. Фетваджиевъ**

ОТКРИТА ПОДПИСКА

за 1898 год.

НА

„ВѢРА И РАЗУМЪ“

(ЧЕТВЪРТА ГОДИНА)

МѢСЕЧНО СЪИСКАНИЕ

ЗА

Богословие, педагогика и литература.

Сп. „ВѢРА И РАЗУМЪ“ е одобreno и прѣпорѣчено
отъ Български Св. Синодъ и съ Министерството на
Вжтрѣшнитѣ дѣла.

Отъ 1-й Януарий 1898 година „ВѢра и Разумъ“
всѣжнва въ четвѣртата годишнина отъ съществуванieto
си и ще продължава съ съдната програма:

1 Църковень отдѣлъ. — Въ тоя отдѣлъ ще влиза всич-
ко, което се отнася до всеобщата и българската църковни исто-
рии; — Архелогия и обзорѣние на съврѣменното християнство.

2. Научно-литературень. — Въ него ще влиза аполо-
гетика, най новитѣ открития и изслѣдвания въ естествени-
тѣ науки въобще; ще влиза педагогията, обзорѣние на ли-
тературнитѣ произведѣния въ странство и у насъ, етюди за
лица противни даже на християнството, придружени съ пор-
ретитѣ имъ и скици.

3. Женский въпросъ. — Въ него ще влиза жената и
нейното значение въ домашний битъ; жената като възпита-
телка и милосѣрдница; брачнитѣ въпроси, разводитѣ и въс-
питанието на жената.

4. Разяснение на въпроси изъ църков. и канонич. практика.

5. Извѣстия и забѣлѣжки.

„Вѣра и Разумъ“ ще зачеква най-животръпещиятъ въпроси, които сж възмущавали и възмущаватъ чловѣка и ще има духъ критиченъ. По такъвъ начинъ списанието се надѣва на съчувствие отъ интелигенцията. А ясното изложение и прости езикъ ще го направятъ достъпно за най-необразованъ чловѣкъ.

Списанието ще излиза въ началото на всѣки мѣсець; всѣка книжка ще състои отъ три и повече печатни коли.

Годишната цѣна за България 5 л., (за ученици и войници 4 лева), за странство 6 л. Половинъ годишенъ абонаментъ не се приема.

На Г. Г. настоятелите по 15⁰/о отстъпжъ.

Записванията ставатъ направо въ редакцията и по всички т. пощен. станции въ Княжеството.

Адресъ: Редакция на **„Вѣра и Разумъ“** — Пловдивъ.

Редактори издатели:

Свящ. М. Г. Минковъ и Іеродиаконъ І. Христовъ

ОТВАРЯ СЕ ПОДПИСКА

ЗА V-ТА ГОДИШНИНА (1898) НА

„БЪЛГАРСКА СБИРКА“

СПИСАНИЕ ЗА КНИЖНИНА И ОБЩЕСТВЕННИ ЗНАНИЯ.

Спис. „*Българска Сбирка*“, ще излиза, както и до сега, по слѣдната програма:

I. Статии и очерки върху книжнината и общественитѣ знания, по историята и етнографията; — **Пътешествия.**

II. Животописи на знаменити мъже, дѣятели въ науката, книжнината и общественния животъ.

III. Изящна словесность: стихотворения: — повѣсти, разкази и очерки изъ нашия животъ; — **малки повѣсти и разкази**, прѣведени отъ чужди язици и писани отъ по-извѣстни писатели; — прѣводи на нѣкои класически творения.

IV. Изъ книжнината и живота: I. *Въ нашеско.* Бѣлѣжки и разсуждения върху по важнитѣ явления въ нашата книжнина и обществения ни животъ. — II. *Въ славянскитѣ земи* и III. *На чужбина.*

V. Книгописъ: а) оцѣнка на български и чужди книги; б) показалецъ на новоизлѣзлитѣ български книги; в) показалецъ на по важнитѣ статии и др. въ поврѣменнитѣ списания и вѣстници.

VI. Малки вѣсти: изъ книжовния, черковно-общественъ и училищенъ свѣтъ у насъ и на чужбина.

VII. Смѣсъ: свѣдѣния по домакинството, игиената и вѣсти за открития, изнамѣрвания и пр.

Сътрудници: **Ив. М. Вазовъ, Д. Н. Поповъ, П. П. Славейковъ, Д. Т. Страшимировъ, Ив. Ст. Андрейчинъ, Ал. Узуновъ, Д-ръ Ник. Бобчевъ, П. Кисимовъ, Д. В. Храновъ, П. П. Карапетровъ, Д-ръ Пасманикъ, Деборовъ (псевд.), Н. Христовъ, Ил. С. Бобчевъ, Ив. Бѣлевъ, Хр. Берберовъ, Ил. Веневъ, Д. Т. Душановъ, Ю. Ивановъ, Г. Ив. Маркова, Д. Мариновъ, Кръстю Мирский, Ив. Найденовъ, Ст. Огняновъ, В. Ковачевъ, В. Неновъ, Р. Петковъ** и др. и др.

Българска Сбирка ще излиза веднѣжъ въ началото на всѣки мѣсець, освѣтъ въ Юлий и Августъ, въ размѣръ на 7 печатни коли.

Цѣната на годишния абонаментъ на **Б. Сбирка** си остава 10 лева за въ България, 12 — извънъ. Половинъ годишни абонаментъ

не се приематъ За ученицитѣ, селскитѣ учители, свещеницитѣ и абонатитѣ на „Юридически Прѣгледъ“ прѣзъ 1898 год. **Българска Сбирка**, се отстъпва за 8 л., т. е. двѣтѣ списания вмѣсто 22 л. за 20 л.

На настоятелитѣ и на всички, които запишжтъ и **събержтъ стойността** на 10 абон. прави имъ се обичайната отстъпка — едно на десетъ.

Забѣлѣжна: — Всичко, което се отнася до списанието ни (писма, статии, порѣчки, пари и пр.) испровожда се: До администрацията на **Българска Сбирка**, въ Пловдивъ.

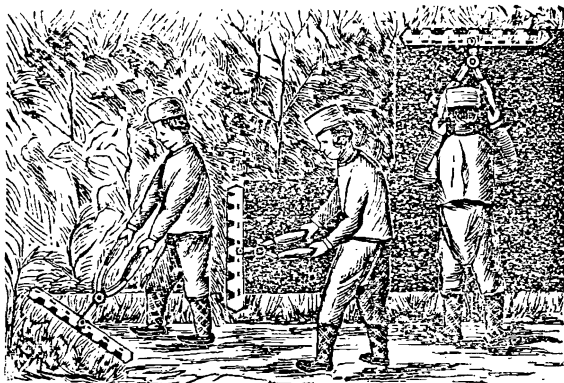
Пловдивъ, Ноемврий 1897 год.

Редакторъ: **С. С. Бобчевъ.**

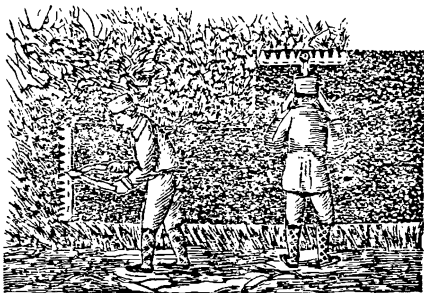
Молимъ Г. Г. Абонатитѣ си да побързатъ и внесжтъ абонамента си. Контото отъ г. г. Абонатитѣ ни до излизанието на 13-та книжка не внесжтъ абонамента си имъ ще спрѣмъ испращаннето на списанието, та поне за пощенски марки да не харчимъ. —

 Редактора ни се намира въ обиколка изъ Южна България. Молимъ Абонатитѣ си съ които той ще се срѣщне да му указватъ нуждното съдѣйствие за полѣсното изпълнение на миссията му — проучване поминѣжтъ на тамошното земеделѣческо население.

Обр. 9.

равняванието му; слѣдъ това трѣбва да се обърне внимание на неговото разширяване, както отъ по-напрѣдъ се гледаше да се издигне на височина, за което трѣбва своеврѣменно да се пристригва по нѣ два пѣти прѣзъ годината, както ще се каже по-надолу.

Обр. 10.

в) *Трѣтиятъ способъ* за основаванетоъ на живъ плетъ ако и да е дѣйствително най лѣсенъ, обаче той въ сравненіе изисква повече врѣме. При нѣкои шубръки и дръвчета става нужда да не може да се прѣпорѣчи другъ способъ освѣнъ тоя. Напр. първиятъ и вториятъ способъ най добръ могатъ да се употрѣбятъ при най обичната шубръка — глогътъ — и при други подобни растения, обаче тѣ немогатъ сполучливо да се употрѣбятъ при хвойнитѣ или мѣлкодрѣвна-

титѣ видове. За това при тоя случай употребява се простото глубърчно засаждане. Фиданкитѣ се засаждатъ по сѣщия начинъ, както се каза по-горѣ (само че хвойнитѣ дръвчета небива да се орѣзватъ отгорѣ надъ земята и близо до коренигѣ). При ежегодното рѣзанье се гледа единствено на това, щото приземнитѣ вѣтвици колкото е възможно да ставатъ по-голѣми и по-дебели; затова тѣ се скъсяватъ главно въ посока къмъ широчината, като сѣщеврѣменно и на височина по нѣколко очи, както се каза при прѣдходящия способъ.

Освѣнъ това нужно е малкитѣ лѣторасли да се орѣзватъ и пристригватъ въ полза на другитѣ. Такива плетища биватъ твърдѣ гъсти въ короната, обаче лѣсно отдолу се разредяватъ, или пъкъ на една извѣстна височина скоро ставатъ прозрачни и пристѣпни. Тоя недостатѣкъ може да се отстрани по слѣдний начинъ, като най долнитѣ вѣтви още отъ рано се започне да се прививатъ на долу и въ такова положение врѣменно се оставятъ привѣзани.

Изеньето на живия плетъ.

По горѣказаний начинъ прочее може да се отгледа единъ живъ плетъ съ извѣстна височина, каквато се желае и най сѣтнѣ съ пристригването може да му се даде различна, особна форма, като се остави отгорѣ или равенъ, или пъкъ се пристригва вълновидно или жгловито.

За да бѣде тая работа както трѣбва правилно извършена, то трѣбва да се постави една извѣстна мѣрка. Ако плетѣтъ отгорѣ трѣбва да бѣде равенъ, водоравенъ, работата бива лѣсна. Взема се една шипка и се заковава на два еднакво високи кола, разбира се че тѣ ще бѣдѣтъ о нѣщо по-високи отъ плета, та споредъ тѣхъ се пристригва плета най напрѣдъ отъ едната страна, сѣтнѣ, като се примѣстятъ колчетата се пристригва и отъ другата страна, така щото шипкитѣ опрѣдѣлятъ посоката на плета.

Когато пъкъ се иска плетътъ да има отгорѣ вълнообразенъ видъ, или пъкъ да има различни криволици, тогава трѣбва вмѣсто шипки да се окачатъ вѣжета на коловетѣ и както се иска така да се привѣсжатъ. Обикновено става пужда плетътъ да се пондигне на нѣкои мѣста, за да може да се съедини съ вратия или съ друго нѣщо. Още и по другъ начинъ може да се окраси горнята еднообразна плоскостъ на плета.

Единъ отъ най проститѣ и най сполучливи способи се състон въ това, че въ самия живъ плетъ се отглеждатъ малки, гиздаво уформирувани дръвчета. За тая цѣль на извѣстни, еднакви расстояния се оставятъ да се пондигнатъ по-едри лѣторасли. Тия лѣторасли се привързватъ на забити въ плета колчета така, щото да могатъ да растятъ отвѣсно нагорѣ. Слѣдъ потребното рѣзанье отъ тия лѣторасли се отглеждатъ малки, разнообразни пѣнчета, които обаче трѣбва да бѣдѣтъ на еднаква височина и на тия се прѣсаждатъ (хашладисватъ) облагородени видове или отъ самитѣ шубръки, или пъкъ отъ такива, които могатъ да се прѣсаждѣтъ на тѣхъ. По тоя начинъ върху самия плетъ може да се отглеждѣтъ красиви цѣфтияци шубръчици или дръвчета.

Не се прѣпорѣчва саденъето въ плета на високостѣленни дървета или да се основава плетътъ така, щото да може той да загрѣща съ гѣсталака си такива голѣми дървета. На дърветата се отнема неизбѣжно потребната свобода и въздухъ, тѣхнитѣ пѣнъове, които оставатъ непристѣпни за прѣглеждане, ставатъ свѣрталище на врѣдителнитѣ насѣкоми и въобще тия дървета се лишаватъ отъ всѣкакъвъ надзоръ. Главно овощни дървета немогатъ по тоя начинъ да се отгледватъ. Въ краенъ случай само нѣкои видове листнати дървета би могли да бѣдѣтъ така за украшение посадени, като отъ врѣме на врѣме грижливо се прѣглеждатъ.

Щомъ съ плета се постигне желаемата цѣль, потребвани най-малко да се мисли, че той може да се остави на

своята сѣдба; той изисква постоянно едно извѣстно наглеждане, защото лѣсно би могълъ да запустѣе.

Той трѣбва и по-послѣ да се пристригватъ два нѣти прѣзъ годината; първото пристригване се извършва въ края на мѣсець Юлий, а второто въ края на Септемврий. Едно опитно лице може да пристриже за единъ день 60 м. живъ плетъ. Слѣдъ врѣме сжщо трѣбва да се изваждътъ коловетѣ на бившия охранителенъ плетъ, както и колчетата, на които бѣхж приковани водоравнитѣ шипки за привързванието на вѣтвитѣ, като самитѣ шипки се оставятъ въ плета.

Въ случай, че близо надъ земята се появѣтъ недоста добрѣ обраснѣли дупки, то това лѣсно може да се поправи, като се посадѣтъ диви фиданки, които се вплитатъ въ плета.

За да не се разрѣди живиятъ плетъ и въобще да не започне да запустѣва, трѣбва отпрѣдъ ежегодно да се плевни и колкото е възможно, лѣтно врѣме на 2 — 3 недѣли да се прѣкопава, което най лѣсно може да се извършва съ една вилеста копачка. Освѣнъ това трѣбва плетѣтъ да се държи въ извѣстна чистота, като главно се чисти отъ гжсеници и отъ други вредителни насѣкоми.

III. ШУБРЪККИ И ДРЪВЧЕТА ЗА ЖИВЪ ПЛЕТЪ.

Шубръкитѣ и дрѣвчетата, които могатъ да се употрѣбѣтъ за живъ плетъ, сж твърдѣ много, обаче не всички сж еднакво годни за цѣльта. Най-много се прѣпорѣчва глогѣтъ и за него най-подробно ще говориме.

1 *Акация*

Акацията (Салкамъ — *Robinia pseudoacacia*) произхожда изъ Америка, която на 1601 година въ врѣмето на

Ивана Робинъ или пъкъ на негова синъ Веспасиана на 1635 г. е била прѣнесена въ Франция, отгдѣто е била распространена по цѣлитѣ умѣренни страни на сѣверното полукълбо, като главно се е развѣждала заради миризливитѣ си цвѣтове, както и поради ягкото си дърво. Акацията принадлежи къмъ пиперудоцвѣтнитѣ растения. Бѣлиятъ ѝ цвѣтъ дава на пчелитѣ изобилно нектаръ или медъ. Тя расте и по слабитѣ пѣсчливи почви и припятствува на растежа на буренитѣ. Размножава се твърдѣ лѣсно съ *издѣлки*, задовлява се съ каквата и да е слаба почва, като расте твърдѣ буйно и въ скоро врѣме образува непроницаемъ плетъ, щомъ той колко-гдѣ се добрѣ гледа. Такъвъ единъ плетъ съ свонитѣ тръни, даже и когато е голъ, служи за добра защита особно противъ звѣроветѣ и др. г. пакостници. Тя цѣфти въ Май и Юний, като бива увиснѣла въ голѣмо множество гроздове съ бѣли, миризливи цвѣтове. Много добрѣ може на единъ такъвъ плетъ отъ акации да се отгледатъ хубави цѣфтящи шубръчици и дръвчета, като се употрѣбѣтъ акацинитѣ отъ плета за основа, върху които да може да се хамладиса видѣтъ *Var. inermis*, или пъкъ червеноцвѣтнитѣ видове *R. viscosa* и *R. hispida* (може и другитѣ видове *R. aurea*, *heterophylla* *Bessoniana*).

2. Бззъ

Бззъмъ. (свирчовина — *Sambucus nigra*) е твърдѣ распространена и извѣстна по насъ шубръка, която отъ незапомнени врѣмена се развѣжда изъ дворищата и дива расте по горитѣ. Наврѣдъ расте по влажнитѣ мѣста, по торницата и въ мѣста обрънати на сѣверъ. Твърдѣ буйно расте въ сѣнчеститѣ мѣста.

Неговитѣ желтеникъво бѣли цвѣтове сж струнани въ голѣми сѣнници, а пъкъ плодетѣ му, извѣстни подъ името бѣзинки, сж червеникъво черни и бж твърдѣ сочни. Неговото дърво се употрѣбѣва за дръбни работи. Отъ мушака или

сърдцето на младитѣ му вѣтви се правятъ разни играчки. Цвѣтоветѣ му се употрѣбаватъ въ медицината, както и сокътъ на плодетѣ. Бъзинкитѣ въ Унгария още се употрѣбаватъ за правене черна боя и за боядисване на червенитѣ вина. Той се размножава твърдѣ лѣсно, бърже расте и добръ се състоява, за това се прѣпорѣчва за живъ. плетъ, както и нему сродственнитѣ растения, отъ които се увѣждатъ бѣзето, калината и герметекс и къмъ тоя отдѣлъ принадлежващия обикновенъ нокетъ. Найблизо е сроденъ видътъ *червеный бѣзъ* — *S. racemosa*, който чрѣзъ рѣзанье особно хубаво се състоява.

3. Букъ

Букъ (*Fagus silvatica*) като съвършено развито дърво расте въ повисокитѣ мѣста. Въ нисокитѣ мѣста той може много добръ да се развѣжда както габъра въ видъ на шубръка въ градинитѣ и плетницата, гдѣто главно може да вирѣе заедно съ червеникъвия букъ. Той вирѣе въ всѣка почва, обаче най добъръ бива въ ягката, по-добръ е въ тѣжката и малко влажната почва. Неговитѣ семена най добръ е да се сѣятъ есенно врѣме. Разнитѣ негови видове се хашладисватъ върху основа отъ обикновенъ букъ. Икономическото значение на бука е извѣстно. Дървото му служи за добро гориво, за въглища и най много се употрѣблява отъ столаритѣ, стругаритѣ и особно може да се употрѣблява за воднитѣ сгради. Цепелъта на неговото дърво съдържа много луга, кората му може да се употрѣби за дѣбилно вѣщество; плодетѣ му наречени буквинки, могатъ да се ядѣтъ; съ тѣхъ се хранятъ свини и други гризачи и птици.

4. Бръстъ.

Бръстътъ е единственното най стодно растение за живитѣ плетница, защото той много добръ расте въ колко-годѣ добра почва и образува още като двугодишна фиданка едри и буйни дръвчета.

По насъ се срѣщатъ три вида брѣстове:

а) *Черний брѣстъ* (*Ulmus campestris*), дърво отъ срѣдня височина, често шубръчестъ съ червеночерниково дърво; расте въ листнатитѣ гори, въ храсталачнитѣ наклонности и по край пѣтищата въ хълмовиднитѣ краини.

б) *Бѣлий брѣстъ* (*Ulmus effusa*) е голѣмо дърво, което расте въ влажитѣ лѣсове и въ мокритѣ покрайрѣчни ниски мѣста, Той най много се сѣе покрай пѣтищата и въ градинитѣ.

в) *Планинскиятъ брѣстъ* (*Ulmus montana*) е дърво дори до 30 м. високо съ черникова кора, който най добръ вирѣе въ планинскитѣ мѣста и често се сѣди покрай пѣтищата.

Брѣстоветѣ растѣтъ добръ само въ добритѣ и достатъчно влажни почви, цвѣтѣтъ въ Марта и Априлий. Семето имъ озрѣва въ Юний. Когато се иска да се отгледатъ фиданки, семето се засѣва вѣднага слѣдъ озрѣването му въ брѣзди въ рофкова почва и като се добръ попрѣска съ вода покрива се съ малък пластъ ситна прѣстъ; то скоро, макаръ обикновенно и въ твърдѣ малко множество, покълнява и пораста въ хубаво малко растение, което до есенята на слѣдующата година става добра фиданка за разсадъ. Живиятъ плетъ се основава по слѣдний начинъ: Добритѣ фиданки се посаждатъ на расстояние до 1 метръ една отъ друга; слѣдъ 1—2 години като достатъчно порастѣтъ, прикривяватъ се водоравно тѣхнитѣ стѣбълца и се привързватъ едно о друго. (Виждъ 1. способъ основаването на живъ плетъ.) Водоравно положенитѣ стѣбла испущатъ нагорѣ изобилно равни вѣтвици, на които буйниятъ растежъ се поддрѣпя съ ежегодното поддрѣзване и които се прѣплитатъ както се иска.

Освѣнъ това, брѣстѣтъ не само че може много добръ да се употрѣби за живъ плетъ, както и да послужи на пчеларитѣ за добра папа на пчелитѣ имъ, но той още служи и за друга работа, особно тамъ, гдѣто земледѣлцитѣ иматъ градини и лозя и иматъ нужда отъ лѣка за привързване, тѣй като кората на брѣста, а особно на младитѣ дълги вѣйки

лѣсно може да се обѣля и да служи за вѣжа за привързване. За тая работа най добръ може да се употреби кората на младитѣ вѣйки, която обѣлена прѣзъ пролѣтъта даже и суха, като се намокри, получава изново първата си еластичность. Съ една дума брѣстътъ може да се смѣта въ всѣко отношение за добъръ замѣстникъ на върбата тамъ, гдѣто тя не се намѣрва.

5. Глогъ

Глогътъ е пайдобрата и найсгодна шубръка за живъ плетъ и сѣщеврѣменно е най обикнатата макаръ и да не е растение, което твърдѣ скоро да расте. По тая причина сега въ Европа твърдѣ много сѣ се заловили да го развъждатъ и много лѣсно могатъ да се купятъ готови фиданки, когато отъ понапрѣдъ ставало нужда да се трѣснатъ по горитѣ, или пъкъ взели, на когото сѣ потрѣбвали, сами да си ги отглеждатъ отъ семе.

Отъ обикновения, по насъ распространенъ видъ *Mespilus* (*Crataegus oxyacantha*) прѣпорѣчва се родътъ, *monogyna* (едносѣмениятъ), който побърже и побуйно расте. Когато се купува разсадъ, трѣбва да са глѣда да се взема отъ добръ урѣдени разсадници, защото всѣки неможе да различава двата подобри вида. Най добръ е винаги да се избиратъ *тригодишни фиданки* (отъ *Crataegus monogyna*).

Глогътъ расте на врѣдъ; само въ твърдѣ горѣщитѣ и лѣжки почви той неможе да вирѣе. Цѣвти въ мѣсецъ Май и Юний; придобитото отъ червенитѣ, брашнѣности плодове или отъ глогинкитѣ *сѣме* прѣдпазливо се прѣзимува и се посѣва прѣзъ пролѣтъта на слѣдующата година. Много успѣшно се размножава глогътъ и чрѣзъ издѣнки. Покрасивитѣ видове, които се твърдѣ много, се размножаватъ чрѣзъ облагородяване (хашладисване), което се извършва чрѣзъ пъпка, чрѣзъ сдружаване или пъкъ зарѣзъ въ кората и въ расцѣпка.

Върху лѣтораслитѣ на живия плетъ найдобръ може да се прѣсаждатъ слѣднитѣ облагородени видове:

Crataegus oxyacantha fl. pl. (бѣлиятъ кичестъ глогъ).

Cr. oxyac. fl. rubro pleno (червениятъ кичестъ глогъ) и

Cr oxyac. „Paul New double Scarlet“, (ясно червениятъ кичестъ глогъ, който е найкрасивъ отъ всичкитѣ.)

Глогътъ наймного се напада отъ нѣкои гъсеници, който, когато се добръ гледа, може твърдѣ лѣсно да се прѣдпази отъ тѣхъ.

Разносцитѣ за основаването на 100 м. дългъ глоговъ живъ плетъ приблизително би възлизали на слѣдната сума:
700 парчета фиданки около 16—18 лева.

Приготвяне на почвата „	10—14	„
-------------------------	-------	---

Посаждане „	4—6	„
-------------	-----	---

Охранителенъ плетъ „	6—12	„
----------------------	------	---

Орѣз. и прѣплит. на плета	20—14	„
---------------------------	-------	---

Всичко	56—74	лева.
--------	-------	-------

Прочее ежегодницитѣ разноси възлизатъ приблизително отъ 10—12 лева; разбира се, че прѣзъ първата година тѣ биватъ наймного около 36—50 лева, а пъкъ въ послѣдующитѣ се ограничаватъ на 4—6 лева. Още повече тия разноси се намаляватъ, ако сами можеме да извършваме нѣкои лѣсни работи.

6 *Гермете.*

Герметето (*Viburnum lantana*) расте главно по вареситѣ почви; най много се срѣща въ България въ листнатитѣ смѣсени гори. То е шубръка, която порасва на височина до 2½ м. съ цвѣтове сиво бѣли и миризливи. Плодътъ му е костилка и отначало червена, сѣтиѣ черна, брашнянеста и съдържа достатъчно интензивна боя. Листата му иматъ тръпчивъ, стипцѣвъ вкусъ; дървото му е жилаво, може твърдѣ добръ да се употребява за обръчи; вѣтвитѣ му могатъ да се употребятъ за цигарета и чубуци; кората му сварена и държана на влажно мѣсто служи за добро лѣпило; младитѣ му вѣйки и кората съдържатъ черна боя.

Най добръ то може да се развъжда въ такива мѣста, гдѣто самата вареста почва подкрѣпя труда на чловѣка.

Въ влажнитѣ и сѣнчести мѣста расте буйно и се издига на високо, на припѣцитѣ и въ сухитѣ мѣста остава ниско. Когато се иска да цѣфие нетрѣбва ежегодно да се орѣзва. Получаватъ се отъ него гъсти шубръки, слѣдъ като се дълго врѣме орѣзва и стане старо дърво.

7. Драка.*)

Драката (*Paliurus aculeatus*) расте по сухитѣ припѣци и е доста распространена въ България, а особно въ околността на Варна и Търново. Тя е шубръка, която достига на височина до 2½ метра съ дръбни цвѣтове. Цвѣти и плодетѣ ѝ зрѣйтъ отъ Май до Септемврий. Плодътъ ѝ е суха кастилка и е обвитъ съ крилата ципа. Размножава се отъ сѣме и отъ изданки. Прѣди да се засѣе сѣмето нужно е отчасти да се отстрани отъ него крилата чурупка, защото тя прѣчи на поскорешното покълняване на зародиша. Отстраняването чурупката на семето най добръ става, когато семето се тури въ една зоблова торбичка и се тупа отвънъ, докато се отроши чорупката. Отстраняването на чорупката е нужно само тогава, когато сѣмето се сѣе пролѣтно врѣме. Есенното сѣяние на семето е по-прѣдпочтително. Тъй като драката неизисква твърдѣ добра почва и е доста распространена, като расте въ голѣми туфери, то тя много по-сполучливо може да се развъжда отъ изданки и въ късо врѣме може да се постигне съ нея прѣдначената цѣль.

8. Дрънз.

Дрънзътъ (*Cornus mas*), който рано, т. е. въ Марта и Априлий цвѣти, служи за добра медна паша на пчелитѣ. Много добръ расте въ сухитѣ, както и въ сѣнчеститѣ и влажни почви. Може да се орѣзва и въ скоро врѣме испуща лѣто-расли до 2 м. дълги. Той същеврѣменно служи и като рас-

*) В. Пр. Въ оргината драката не е уведена.

тение за украшение, затова се сади въ плетницата и по градинитѣ. Размножава се твърдѣ лѣсно отъ *сѣме*, *издѣнки* потводи (*далдърми* катароги). Неговиятъ плодъ, червенитѣ костилки-дрѣнки, се ядѣтъ.

Въли Дрънз (*Cornus sanguinea*), който цѣфти въ Май и Юний и на който черпитѣ, блѣдо точчасти костилки сѣ по-малки отъ първия видъ и не сѣ вкусни. Обаче той образува твърдѣ гъсти, гиздави и бърже растущи шубръки. Макаръ повече да обича припѣкѣтъ, той добръ расте и въ сѣнчеститѣ мѣста, размножава се чрѣзъ дѣление на туферитѣ и отъ издѣнки. За сухитѣ мѣста той е много добра шубръка.

9 Ива.

Ивата (*Salix caprea*) е дърво или шубръка не твърдѣ важно въ икономическо отношение, обаче за пчеларя твърдѣ важна. Тя твърдѣ е сгодна за живъ плетъ, защото расте както повисокитѣ сухи, а така сѣщо и по нискитѣ влажни мѣста. Лѣсно обаче се разрѣдва, когато не се гледа добръ, а особно когато остарѣе. За пчелитѣ много по-износни сѣ пвитѣ, които растѣтъ по сухитѣ мѣста. Цѣвти въ Мартъ и Априлъ и твърдѣ много се посѣщава отъ пчелитѣ, защото тя ги примамва съ своитѣ писенца и съ многото си медъ и прамецъ. Освѣня това тя да дава на пчелитѣ смола и лѣтно врѣме мушиченъ медъ.

10 Калина

Калината (*Viburnum opulus*) твърдѣ много се възпѣва въ славянскитѣ народни пѣсни и доста распрѣснато се намѣрва въ влажнитѣ лѣсове и храсталаци, сади се изъ градинитѣ главно кичастата (*V. roseum*). — Коронката ѝ е зеленѣва, по-послѣ побѣлява и мирише. Плодѣтъ е червена и водна костилка, отъ сока на която се прави въ Сибиръ употелно питие. Калината може да бѣде ако не цѣль материалъ за плетъ, то понѣ едно много добро негово украшение.

11 Ела

Червената ела (*Abies picea*) отъ хвойнитѣ може най-добрѣ да се прѣпорѣчва за живѣ плетѣ, защото съ нея могатъ да се отгледатъ твърдѣ гиздави плетища, винаги зелени, гъсти и непристѣжни. Тя обаче изисква внимателно орѣзване; за да може плетѣтъ и ниско до земята да се сгъсти; за тая цѣль нужно е долнитѣ клончета да се прикривяватъ до земята.

Червената ела вѣдно съ свойтѣ сродствени членове отъ рода на хвойнитѣ растения дава на пчелитѣ медъ и цвѣтенъ прашецъ, както и мушиченъ медъ. Първитѣ двѣ, сирѣчь медѣтъ и цвѣтнитѣ прашецъ, не сж твърдѣ важни за пчелитѣ, защото тѣ въ врѣме цвѣтеннето на тия дървета могатъ другѣдѣ да намѣрижтъ по-добра паша. Много по-полезенъ, по нѣ въ нѣкои страни, е мушицовиятъ медъ отъ червената и черна ела, който у първата се намѣрва отъ Май до края на Юлий, а у втората отъ Августъ по нѣкога даже до края на Септемврий.

Сжщо и *клемата* (*Juniperus*) и нѣкои други по-добри видове могатъ да служатъ за образуване на гъсти плетища, конуси и други красиви форми.

Отъ другитѣ хвойни добри шубръки за живѣ плетѣ сж *мазията* (*Thuja occidentalis*) и *мисътъ* (*Taxus baccata*).

12 Куи-Дрънъ

Куи-Дрънътъ (*Staphylea pinnata*) е до 3 метра високо дърво, което доста распространено се намѣрва въ листнатитѣ лѣсове. Често се сажда въ плетищата и храсталацитѣ. Отъ твърдитѣ му сѣмена, които на нѣкои мѣста се ѣдятъ, се правѣтъ броевници. Той единствено за това се прѣпорѣчва за живитѣ плетища, защото много добрѣ може да се рѣже и да отрайва.

13 Киселокъ

Киселокътъ (*Berberis vulgaris*) е много расклонена шубръка, която е распрострапена по цѣлата умѣренна Европа

и въ Азия дори до Хималая. На пчелитѣ служи за събиране на цвѣтенъ медъ и въобще той е много подходяща шубръка за живъ плетъ. Единственната негова непрактичностъ е тая, че на неговитѣ листа се развива *рждата*, тъй наречена *киселочна ржда* (*Acidium Berberidis*), на която споритѣ (сѣмето) като попадне на хранитѣ образува житната ржда и главня (*Uredo*, *Russinia*), които разбира се принасятъ врѣда на хранитѣ.

Затова трѣбва да се основаватъ живи киселочни плетица само тамъ, гдѣто наблизо не се намѣрватъ нива.

Киселокътъ цѣвнѣ въ Май и неговитѣ аляночервени зърна дозриватъ прѣзъ есенята. Измитото отъ тѣхъ *семе* се засѣва прѣзъ Ноември и Декември. Фиданкитѣ изникватъ още прѣзъ пролѣтта и за едно лѣто толкова порасватъ, щото прѣзъ идущата пролѣтъ тѣ могатъ да се засадятъ на фитарата въ плета. Въ послѣднѣо врѣме зърната на киселока, слѣдъ като ги попари сланата, се събиратъ и отъ тѣхъ се приготвява единъ видъ пистилъ.

Много по-лѣсно може да се основе плетътъ отъ *фиданки*, ако тѣ могатъ ефтно да се набавятъ, както другдѣ. Киселокътъ расте въ всѣка почва, въ пѣсчливата расте найбърже и съ своитѣ червени плодове служи и зимно врѣме за украшение.

14 Ливадникъ.

Нѣкои видове отъ Ливадника биватъ гъсти шубръки и по своята възкашностъ и цвѣтове твърдѣ красиви, поради която причина твърдѣ много се развъждатъ изъ градинитѣ и затова твърдѣ добрѣ могатъ да се употребятъ и за живитѣ плетица. Най обикновенно по насъ въ градскитѣ градини се срѣща:

1. *Калинолистниятъ ливадникъ* (*Spiraea opulifolia* L.), шубръка 1½—3 м. висока, по произхождение отъ Сѣверна-Америка, която се развъжда въ градинитѣ и тукъ тамъ се срѣща въ диво състояние.

2. *Звънчолостниятъ и бръстолостниятъ ливадникъ* (*Spiraea hypericifolia* и *Sp. ulmifolia*), по произхождение отъ сръдня Азия, често се садятъ въ градинитѣ. Освѣтъ казанитѣ развъждатъ се още и други много видове (*Sp. lobata, tomentosa, sorbifolia, laevigata* и др.), донесени главно изъ Америка и Азия. Нѣкои видове се развъждатъ отъ издѣнки, други отъ чеспачета, или пъкъ отъ сѣмена, които трѣбва твърдѣ малко да се покриватъ съ земя. Ако се иска да се получи хубава форма и много цвѣтъ, то трѣбва малко да се орѣзва, главно да се отстранява старото дърво.

15 *Липа.*

Отъ липитѣ, които въобще даватъ на пчелитѣ най много цвѣтенъ и мушиченъ медъ и прашецъ, може да се употрѣби за плетища или понѣ за тѣхно украшение отродитѣ на *дръволистата* или *зимната липа* (*Tilia parvifolia*). Въобще развъжданieto на липата може въ всѣки случай да се прѣпорѣча, особно противъ всичкитѣ чуждоземски дървета, които немогатъ успѣшно да вирѣжатъ подъ нашето небе. Особно много красиво се отличаватъ отдѣлнитѣ бухлати липи, посадени на еднакви разстояния въ живия плетъ отъ нѣкоя друга шубръка.

16 *Лъска*

Обикновенната лъска (*Coryllus avellana*) е шубръка или дърво распространено по цѣла Европа и руска Азия дори до Япония. Тя твърдѣ трае на зимата и необича сухитѣ почви, нито пъкъ твърдѣ влажнитѣ. Въ сухата почва дървото получава пятна, размножава се чрезъ *сѣме* или *отводи*. Семето се добръ запазва прѣзъ зимата и се посѣва прѣзъ пролѣтъта; вече едпогодишни фиданки могатъ да се садятъ на опрѣдѣленото мѣсто. Развъжданieto чрѣзъ отводи става твърдѣ лѣсно, защото е достатъчно да се прикриви и закопае лѣто-раслѣтъ. Въ плета тя може да бѣде твърдѣ полезна не

само на пчелитѣ, на които още въ Февруари и Мартъ дава изобилно медъ, но тя може да бѣде полезна и на самия стопанинъ съ своитѣ плодове и млади прѣчки, които могатъ да се употрѣбжтъ за различно плетиво. Най сѣтнѣ и мѣгкитѣ възлища на лѣската могатъ много добрѣ да се употрѣбжтъ при правенъето на барута.

17 Люлека.

Люлеката (*Syringa vulgaris*) е твърдѣ распространено цвѣтно растение изъ градинитѣ, защото се сади твърдѣ много и се развъжда твърдѣ лѣсно отъ издѣнки. *Обикновенната люлека*, която има малки, червено сини, морави, или бѣли цвѣтове расте по насъ въ диво състояние (Варна, Разградъ и др.). Нарѣдко се срѣща въ градинитѣ *Персийската люлека* (*Syr. persica*), която има по-добри листа и цвѣтове. Тая произхожда отъ Персія, откъдѣто е прѣнесена въ срѣдня Европа отъ Австро-Унгарский консулъ Бусбекъ. Освѣнъ тая извѣстна е още и *Китайската люлека* (*Syr. chinensis*), която произхожда, както се казва, отъ Китай. — За живитѣ плетища люлеката е много сгодно растение несамо поради своята вънжъшна гиздавина, особно въ врѣме когато цвѣти, но и поради своитѣ гѣсти вѣтви и листа. Освѣнъ това дървото на люлеката се употрѣбжава отъ сталаритѣ и стругаритѣ. Обикновенната люлека обикновенно образува много издѣнки, отъ които лѣсно се развъжда; другитѣ видове испущатъ издѣнки само въ рофкѣвитѣ почви. Още тя може да се развъжда отъ дълдърми и чесначета. Обикновенната люлека и нейнитѣ отроди лѣсно могатъ да се размножаватъ и отъ семе. Облагородени видове могатъ да се отгледатъ възъ основа на обикновенната люлека.

18 Нокетъ.

Има главно три вида нокети, които като шубрѣки могатъ да се употрѣбжтъ за засаждане въ плетищата, а именно:

1) *Обикновенният нокетъ* (*Lonicera xylosteum*) е шубръка до 2¹/₂ м. висока съ жълтиникъво бѣли цвѣтове отъ сръдня голѣмина и съ червени плодове. Расте покрай разрѣденитѣ лѣсове, по покрититѣ наклонности особно по политѣ на Витоша и другждѣ. Дървото му е твърдо и отъ него въ Европа правѣтъ разни играчки, цигарета и др.

2) *Черниятъ нокетъ* (*Lonicera nigra*) е шубръка до 1—1¹/₂ м. висока съ малки, червеникъво бѣли цвѣтове и съ черни, сиво мургулеви плодове. Расте въ планинскитѣ лѣсове и на обраснѣлитѣ, скалисти, малко влажни наклонности.

3) *Татарскиятъ нокетъ* (*Lonicera tatarica*) произхожда отъ Сибиръ и често се седи въ градинитѣ и плетищата. Цвѣтоветѣ му сж сивочервени и бѣли. Плодътъ му е желтиникъвъ или червенъ.

Отъ тия три вида за живи плетища най-сгоденъ е първиятъ и трѣтиятъ. Тѣ се развѣждатъ лѣсно отъ чесначета и и отъ семе, което се посѣва вѣднага слѣдъ като оздрѣе. Ако и да вирѣжтъ въ всѣка почва, но тѣ най добръ биватъ само въ тѣжкитѣ почви и на припѣцитѣ.

Освѣнъ тия шубръчни видове има още други два обвивни вида, за които по-послѣ още ще говориме.

19 *Илюскавиче*.

Илюскавичето (*Colutea arborescens*) е като акацията пиперудоцвѣтно растение. Цвѣтоветѣ му сж обаче златожълти, които сжщо даватъ на пчелитѣ изобилно медъ. Произхожда отъ Южна Европа, въ България е свършено домашно растение и се намира въ голѣмо множество въ околността на Варна. Отъ него могатъ да се основжтъ много хубави живи плетища. То никъкъ не е махнато, задоволява се съ каквато и да е почва и се отглежда шубръчесто твърдѣ лѣсно. Разсаитъ се получава отъ семе; то се засѣва прѣзъ пролѣтѣта и разсадътъ може още прѣзъ първата година да се разсадна опрѣдѣленото за живъ плетъ мѣсто, при което главно кои

ревътъ се одрѣзва и искривлява, за да невникне на дълбоко. Цвѣти както акацията въ Май и Юний. Забѣлжителенъ е неговиятъ мехурчастъ плодъ, който е постоянно затворенъ и е на двата края изострена чупка, която съ гърмване се распуква. Листата на плюскавичето сѣ лихорасперни, съ 3—6 сѣдълца (когато листата на акацията сѣ съ 5 дори 8 сѣдълца). Златожълтитѣ му цвѣтове иматъ на знамето черно пятно, но което лѣсно може да се различи отъ *Сагагана Arborescens*. По бързината на растежа си въ плета сравнява се на акацията.

Освѣтъ обикновенното плюскавиче успѣшно още се развѣждатъ нѣколко чужди вида като: *Colutea Orientalis* Lam., *Col. media* Wild., *C. nepalensis* Lin и *C. istria* Mill. Тия видове обаче немогѣтъ твърдѣ да трайтѣ на студа и имъ измръзватъ краищата на вѣтвитѣ. Заслужва тука да се спомѣне, че особно зайцитѣ твърдѣ обичатъ да огризватъ плюскавичето. Шубръкитѣ на всичкитѣ видове толкова по-красиви ставатъ, колкото повече се орѣзватъ и толкова повече цвѣтѣтъ прѣвъ цѣлото лѣто.

20 Итичи дрѣвъ.

Итичиатъ-дрѣвъ (*Ligustrum vulgare* — Кечи - пидеси) е твърдѣ сгодна шубръка за живъ плетъ, който освѣтъ гдѣто може да служи за плетъ, но още дава много медъ на пчелитѣ, което е неговото единствено важно свойство, другояче той за нищо друго не се употрѣбѣва. Отъ него ставатъ обаче гъсти и гиздави илегища. Многома има, които прѣдпочитатъ тая шубръка прѣдъ глога, макаръ и да може основаниятъ отъ нея плетъ лѣсно да се прѣмине. Най-добърѣ вирѣе по прииѣцитѣ въ лѣгкитѣ почви. Винаги трѣбва да се прѣдпочита зелената италианска отрода (*L. italicum sempervirens*). Итичиатъ дрѣвъ лѣсно се развѣжда отъ чесначета, дъдърми и семе. На него успѣшно може да се хашладисватъ японскитѣ видове.

21 Бѣлъ яминъ.

Бѣлиятъ яминъ (*Philadelphus coronarius*) е доста познатъ по насъ като хубава, красива и миризлива градинска шубръка. Той е шубръка, която пораста на височина до 3 м. съ голѣми, бѣли и приятно, даже упоително миризливи цвѣтове, както и на сѣщинския яминъ. Происхожда изъ южна Европа, сади се по насъ изъ градинитѣ и за житѣ плетища е много добра шубръка. Равнитѣ му вѣтви се употребяватъ за трѣби на лули. Расте въ каква да е, даже и по слаба почва и на всѣко мѣсто, а освѣтъ това може и прѣзъ лѣтото да се разсажда. Лѣсно се развъжда отъ семе и чеспачета, както и отъ издѣнки, които твърдѣ много испуща въ рофкѣвата почва. Когато е въ плетъ засаденъ орѣзването му е неизбѣжно нужно.

22 Черна мъска.

Черната мъска (*Rhamnus cathartica*) намѣрва се по насъ като трънеста шубръка или ниско дърво въ храсталачинитѣ, каменисти рѣтлини или въ разрѣденитѣ лѣсове, главно распрѣстнато по вареститѣ почви, често уединено. Чернитѣ му меснати костилки силно учистятъ и съдържатъ боя, която е извѣстна като зелена и жълта лѣскова боя. Едно врѣме твърдѣ се е развъждала въ околността на Сливенъ.

Дървото на черната лѣска се трѣси като работенъ материалъ за разни столареки и стругарски украшения. Расте въ най сухитѣ и най камениститѣ почви. Развъжда се отъ семе, отъ издѣнки и отъ дѣлдрми — отводи.

23 Чернилка.

Обикновенната чернилка (*Frangula alnus*) расте въ разрѣденитѣ, особно влажни лѣсове, въ храсталацитѣ, у потоцитѣ, по рѣтлинитѣ, въ върбалацитѣ и мочурливитѣ мѣста. Отъ дървото на обикновенната чернилка се правятъ грѣзден за винени и пивени бѣтви и дава най добри въглища за барутъ.

24 Цариградско грозде.

Цариградското грозде (*Ribes grossularia*) както глогътъ е твърдъ сгодна шубръка за животъ плетица. Когато се добръѣ отглежда образува твърдъ гъсти и прилични плетица, като сжицевръменно то бива ползовито съ своитъ плодове, които се ядътъ направо или се варятъ на сладко, или пъкъ служатъ за приготовление на сирупъ. — Разбира се че въ плетата не може да дава добри плодове, обаче може твърдъ добръѣ, когато обстоятелствата го допуснатъ, да се хашладисва на плетата, като се оставятъ да се издигнатъ високи лѣторасли отъ самия плетъ.

Цариградското грозде добръѣ се развъжда отъ семе или отъ *чесначета*, които се одръзватъ съ вѣтвичното кръгче; също може да се развъжда съ *отводи* или съ *разлагане на шубръкитъ*, въ вѣтвицитъ на които се направи нѣколко пѣрѣза. Съвършено същото трѣбва да се прави и съ сродственнитъ на него шубръки:

Френското грозде и черний рибизъ (*Ribes rubrum* и *R. nigrum*).

25. Червеножлътка.

Червеножлътката (*Ecnomus europeus*) е шубръка до 1 — 2¹/₂ м. висока, която расте по краищата на горигъ, въ разрѣденитъ лѣсове, храсталаци, колкото и да е изобилна, при все това се срѣща разпрѣснато. Твърдъ често се сажда въ плетищата и въ храсталацитъ. За животъ плетица е много добро растение. Дървото му се употрѣблява за дръбни стругарски работи (клѣчки за чистене на зѣби и др.); въглицата отъ неговото дърво се употрѣбляватъ за рисуване. Плодната корубка отначало е червена, сѣтнъ става кърмъзена; семето прѣдизвиква задавване. Това е злото, че тя често се напада отъ червеножлъчната гъсеница (*Tinea ecnomella*). Отъ мѣстото, гдѣто расте, тъй лѣсно съ сѣчене не може да се уни-

щожн. Има твърдѣ много чужди видове, които се развѣждатъ за украшение въ градинитѣ, а именно постоянно зелепата *крупика* (*Evonymus japonica*), която е твърдѣ распространена изъ градинитѣ въ гр. Варна.

26 *Caragana arborescens*.

Caragana arborescens е пнперудоцвѣтна шубръка, която дава изобилно медъ на пчелитѣ. Вирѣе въ всѣка почва и въ слабитѣ пѣсчливи мѣста както акацията, на която по листата прилича.

Caragana arborescens цвѣти въ Май. Происхожда отъ Сибиръ и у насъ расте въ диво състояние около Варна. Развѣжда се отъ семе и отъ издѣнки и много добрѣ по служба за живъ плетъ.

27 *Яворъ*.

Има три вида явори, които могатъ да се употрѣбятъ за живи плетища :

а) *Кленътъ* (*Acer platanoides*), който цвѣти вече въ Априлъ или въ началото на Май и твърдѣ добрѣ вирѣе въ лошитѣ почви.

б) *Яворътъ* (*Acer pseudoplatanus*), който цвѣти въ Май и Юний и дава на пчелитѣ изобилно прашецъ и медъ сѣщо и както

в) *Полюскиятъ кленъ* (*Acer campestre*), който цвѣти вѣднага слѣдъ покарванието на листата прѣзъ мѣсецъ Май.

Тоя послѣдниятъ видъ може най добрѣ и най лѣсно да се употрѣби за живъ плетъ. Най добрѣ е яворитѣ да се размножаватъ отъ семе, което се засѣва есенно врѣме. Сѣщо много добрѣ може да се развѣжда и отъ отводи. Яворитѣ добрѣ отрайватъ рѣзанъето и добрѣ се расклонятъ. Макарь и да неизискватъ много добра почва, при все това нужно е да не бжде тя сѣвсѣмъ суха. Отъ чуждитѣ видове за живъ плетъ най-сгоденъ е сѣщо *A. monspessalanum*. Яворовото

дърво въобще е много добро и ягко, поради което и това растение има твърдѣ голѣмо значение въ икономическо отношение.

28 *Lycium barbarum*.

Lycium barbarum е шубръка доста разпространена въ градищата, макаръ и да не е твърдѣ красива за плетъ, които обаче въ практическо отношение е много добра, като съ своитѣ гъсти, дълги и увиснѣли вѣтви образува непристъпенъ плетъ. Въ плетищата тя не трѣбва да се орѣзва и съ това запазва първоначалния си характеръ; съ орѣзването обаче може да се постигне по-голѣма гъстота и гиздава вънкъшностъ. За плетища, които сж покрай шосета и пътища тая шубръка е безцѣнна, защото ни най малко не ще да знае отъ шосейния прахъ. Вирѣе въ най бѣдни почви и гъсто расте, ако се орѣзва ниско надъ земята. Когато не се орѣзва както трѣбва, то тя се извънредно расширочава и подивява.

29 *Cotoneaster vulgaris*.

Това растение е шубръка безъ търни, достига на височина до $\frac{2}{3}$ — 1 м. съ червеникъво-черникъви вѣтви, които биватъ лъскави и отгорѣ кожицата имъ се обелва. Цвѣтоветѣ ѝ сж блѣдно червени и плодетѣ ѝ кърваво червени, на голѣмина колкото грахъ. Расте по скалиститѣ и каманести рѣтлини, особно добрѣ вирѣе въ вариститѣ почви. Много е добра за живъ плетъ, за която цѣль и твърдѣ много се развъжда въ Европа; когато се развъжда тя има го-голѣми листа и цвѣтове. Въ България се намѣрва въ планиниститѣ мѣста.

Има още цѣлъ редъ чужди видове, отъ които има нѣкои винаги зелени и въ умѣреннитѣ страни могатъ да истражтъ на студа; въ подстуденитѣ страни трѣбва да се завиватъ. Тия видове, като *C. microphylla*, *buxifolia* и др. много добрѣ служатъ, за да се хашладисватъ на живитѣ плодови плетове.

30 Слива.

Комбажата слива (*Prunus insititia* L.) е шубръка до 1 — 1 1/2 м. висока; твърдѣ прилична на трънката и отъ нея се различава по голѣмитѣ си листа и цвѣтове и по гъститѣ си космати вѣтвици въ врѣме на цвѣтъ. Плодоветѣ ѝ (сливи) сж по-голѣми отъ трънкитѣ и сж сладки, небиватъ тръпчиви, макаръ и меснината имъ мъчно да се отдѣля отъ костичката. По-добра е за животѣ плетища отколкото *трънката* (*Prunus spinosa*), която бива сѣдалище на разни наѣткоми.

31 Гроздна череша.

Гроздната череша (*Prunus padus*) се развъжда въ градинитѣ за украшение и за миризливия ѝ цвѣтъ; намѣрва се по цѣла источна България, а особно въ Варненско, но-твърдѣ распрѣснато. Дървото на гроздната череша много се търси. Голѣмитѣ колкото грахъ, повечето черни или зеленикъви и червеникъви плодове се употрѣбаватъ за боядисване на виното и ракията. Иматъ вкусъ и мирисъ на горчиви мндалин; изедено въ голѣмо множество прѣдизвикватъ главоболие, подиганье и дрискъ.

Отглеждана като шубръка тя може да служи за хубаво украшение въ живия плетъ. Добръ расте на сѣнка и въ добръ влажни почви. Вѣтвитѣ ѝ пригънати въ земята лѣсно коренясватъ.

IV. СЪЖИВЯВАНИЕ НА МЪРТВИТѢ ПЛЕТИЩА.

Подъ името мъртви плетища се разбиратъ ония, които сж направени отъ какъвто и да е другъ материалъ, но не отъ какъвто сж животѣ плетища, като на пр. отъ камъкъ, тухли, дърво, желѣзо, тель и др. Никой нѣма нищо противъ тия плетища, ако сж тѣ направени хубаво и прилично, но при

все това никой не може да откаже, че и на най хубавитѣ направени, дървени или други плетища често би приличала една зелена покривка, ако не за нищо друго, то поне за украшение.

Една такава зелена покривка може да *съживи* мъртвия плетъ.

При тия плетища, които пропускатъ въздухъ и свѣтлина, често това става по тоя начинъ, че просто надлъжъ по-край тѣхъ се насаждатъ гъсти групи отъ различни шубръки, обикновено само такива, които служатъ за украшение, или пъкъ покрай тѣхъ се лосаждатъ обвивни красиви растения, съ които цѣлиятъ плетъ обрасва.

У масивнитѣ плетища, особно когато сѣ добръ поставени срѣщо слънце, може вѣдно съ съживяването да се съедини и отглеждането на нѣкои полезни растения въ видъ на кордонъ и подпрѣни покривки.

По сщия начинъ могатъ да се употрѣбятъ и сгоднитѣ за тая цѣль стѣни на къщата, които ако не се сгодни за такова нѣщо, то тѣ би трѣбало поне да се покриятъ съ зелена покривка.

Въ отношение на тия двѣ цѣли трѣбва тукъ още да се обърне внимание и на нѣкои други растения, които заслужаватъ по-големо за тая цѣль внимание:

1 Лоза.

Лозата (*Vitis vinifera* L.) и сродственнитѣ ней растителни видове сѣ най-сгоднитѣ и най-пристѣпнитѣ за тая цѣль. Първоначалното отечество на лозата не е извѣстно, макаръ и да се вижда за вѣроитно, че произхожда отъ странитѣ между Кавказъ, Араратъ и Таврическитѣ планини, гдѣто въ изобилие расте въ диво състояние. Така сѣщо тя се намерва въ диво състояние и на Балканский полуостровъ. Отъ паметвека обаче лозата се развѣжда въ всичкитѣ по-топли страни дори до 51° сѣв. широчина; сѣщо развѣжда се и на

южното положение въ Южна Америка и Африка и на Нова-Зеландия. Въ тропическите страни дѣйствително тя расте твърдѣ буйно, но плодетѣ ѝ скоро исъхватъ, щото немогѣтъ да се употребяватъ; а пъкъ въ умеренитѣ, по-сѣверни страни, наврѣменѣ въ неблагоприятни години, тя неможе да оздрѣва. — Вслѣдствие хилядигодишното ѝ обработване, вслѣдствие различнитѣ климати и почви, тя се е измѣнила въ множество отроди, които по голѣмината, формата, боята и вкуса различно се отличаватъ.

Въ България лозата се е обработвала още въ врѣмето на Крума и има почти наврѣдѣ лозя. Най-добри обаче лозя въ България сега има въ Плевенско и Чирпанско.

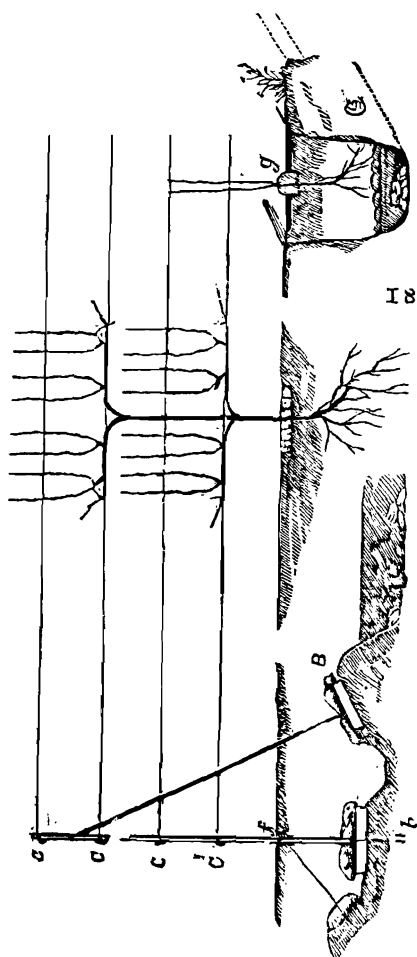
Многогодишното стѣбло на лозата, която се обърнатитѣ на югъ стѣни се окачва на дървени или желѣзни прѣчки, испуща ежегодно листнати прилѣпливи лѣторасли, които се залавятъ съ вилесто развѣтвени мустачки. У питомната лоза цвѣтоветѣ сѣ двойполовни, а у дивата лоза еднополовни.

За посаждане на лозата нужно е припѣчно топло мѣстоположение и рофѣва почва, която сѣщо така трѣбва да бѣде обработена, както е казано за пята.

Лозениятъ расадъ, който се получава есенъ отъ добрѣ оздрѣлитѣ прѣчки на стара лоза, се забучватъ на пролѣтъ или на опрѣдѣленото мѣсто или на една особна фитара на разстояние една отъ друга около 30 см. и толкова на дълбоко, щото надъ земята да се показва само горното око. Слѣдъ това се покриватъ съ пластъ отъ дрѣбенъ торъ. Расаждаването сѣщо става пролѣтно врѣме, като се поставѣтъ на 60 — 90 см. отъ стѣната въ наклонена посока къмъ нея (обр. 12. А.)

Прѣзъ първата година посѣтата прѣчка не се рѣже, а чакъ прѣзъ втората, когато прѣчката се приближи до стѣната (Обр. II. С., 12. В.), одрѣзва се близо надъ земята, за да може да се образува дебело чукаче. Въ Августъ лѣтораслитѣ се прѣкършватъ дори на 1 м. и се отстраняватъ всички пострани надъ самото първо око.

По тоя начинъ се получава вече плодна лоза за най-близата бѣдѣща година. Оставенитѣ израснѣли отъ чуканчето прѣчки сѣ вече основата на плодоноснитѣ вѣтви или на лозата. Главното искусство се състои въ рѣзаньето. Съ рѣзаньето на чуканче (по на 2 очи) задебелява младото дърво, но послѣ съ него се постига повече прѣчки, съ високото рѣзанье (на 4 — 6 очи) издига се лозата и се закрива стѣната а съ крайното рѣзанье (на 8 — 30 очи), което като главно, послѣднѣо рѣзанье се извършва чакъ на 5-та година слѣдъ посажданieto, се постигатъ плодоносни вѣтви, защото плодъ се развива само отъ очитѣ на едногодишнитѣ прѣчки.

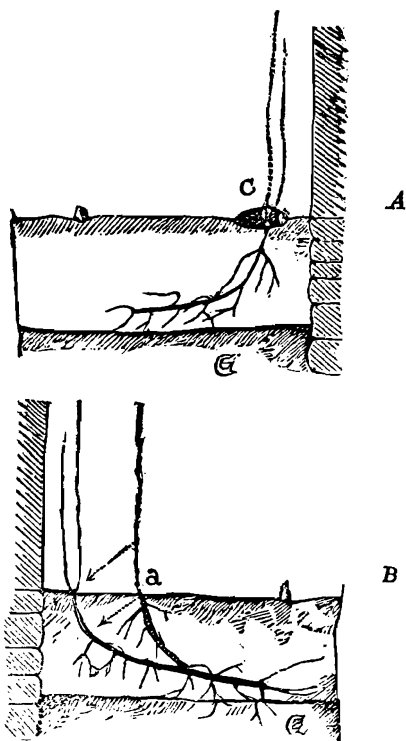
Обр. 11.

Подробно за всѣки начинъ рѣзанье не може да се говори на това мѣсто, защото всѣки у насъ, който има лозя, отъ опитъ ги знае.

За нашата цѣль особно се прѣпорѣчва слѣднѣото рѣзанье: Пустне-ли посадената лоза 1—2 прѣчки слѣдъ една година отстранява сеедната съвършенно, а пѣкъ втората се скратява на 2 — 3 очи. На слѣдующата година (обр. 12—13) оставаме отъ лѣтораслитѣ, които искараха отъ оставенитѣ очи, само два, които се привързватъ на колчета или на телеве. Отъ двѣтѣ тия. прѣчки подебелата се одрѣзва прѣзъ есенъта на 6 — 10 очи, втората пѣкъ около на 2 очи. (Първата ще пустне плодоносна прѣчка, а пѣкъ втората лова).

Распростирание на лозата по телеве на стѣни или въ видѣ на кордонъ споредъ обикновеннѣ начинѣ. **А.** Закръпяване на скелета посредствомъ колчета на свободно мѣсто (*c* с телеве, *f* желѣзна прѣчка, *e* подпора, *g* зачлѣване на колчето). **В.** Распростирание на лозата. **С.** Засадена лозена прѣчка въ 1. година (*g* чуканце).

Ако е нужно да се закрива едно по-голѣмо пространство, то се употребяватъ за тая цѣль прѣчкитѣ отъ лозата и плодоносната лоза се остава за идущата година да се развие въ ялова. Въ това смѣнливо високо рѣзане, чрѣзъ което се

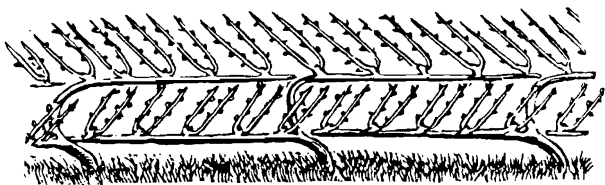
Обр. 12.

А. Посаждане лозата прѣзъ първата година на 60 — 30 см. отъ стѣната (*c* чуканце).

В. Притеглянье на лозата къмъ стѣнната прѣзъ 2-та година (*а* ланската прѣчка, която на втората година се отстранява, *в* нова прѣчка).

получаватъ плодни прѣчки, съ ниското пъкъ рѣзанье, чрѣзъ което се приготвяватъ плодоносни прѣчки за идущата година, се състои главниятъ принципъ на рѣзаньето лозата; обикновено правило е да се отстранява старото дърво.

Въ Франция се употрѣбѣва още единъ другъ способъ на распростиране лозата (Обр. 13.), който способъ се състои

Обр. 13. Распростиране лозата по телеве по френски начинъ.

въ това, че най-напрѣдъ се отгледва една дебела лозова прѣчка, която прѣзъ идущата година се одрѣзва на 7 — 8 очи, кръгообразно се привива къмъ земята и въ това положение *водоравно* се закрѣпи на тѣль.

Искаралитѣ лѣторасли отрано се прикрѣшватъ и четно (по двѣ) се издигатъ нагорѣ колкото се може въ наклонена посока, което има тая добрина, че очитѣ по-равномѣрно и особно въ долнята часть нарастватъ.

Трѣбва още по-малко отрано да се прѣчупватъ и кършенъето да се повтаря нѣколко пѣти, докато горнитѣ очи на окършенитѣ лѣторасли изново искаратъ. — Въ по-студенитѣ и незапазени страни трѣбва лозата зимно врѣме да се покрива; пролѣтно врѣме нетрѣбва да се бърза съ одравеньето. Привързването на лозата нетрѣбва да се занемарва и трѣбва понѣ четири пѣти прѣзъ лѣтото да се извършва. Нужно е често да се тори есенно врѣме съ разрѣденъ торъ и др.

2. Кучешка лоза.

Кучешката лоза. (*Ampelopsis hederacea*) произхожда отъ Сѣверна Америка, на лозата е най-близо сродствена и доста распространена по градищата въ България, която всеобщо се употребява за покриване на чардаци, за образувание зелени стѣни и за покриване на плетица и цѣли здания. Съ цвѣта си кучешката лоза дава на пчелитѣ медъ, плодоветѣ ѝ пъкъ служатъ за зобане на птицитѣ. Другитѣ ѝ свойства съ многото ѝ въ градинитѣ употребление достатъчно сж уцѣнени; отъ тѣхъ забѣлжителенъ е буйнитѣ ѝ растежъ и трайнето ѝ противъ студа, макаръ че е по-добрѣ въ нѣкои мѣста да се завива както лозата за запазване отъ голѣмия студъ. Есенно врѣме нейнитѣ листа ставатъ красиво червени. Размножава се лѣсно чрѣзъ чесначета на пролѣтъ или чрѣзъ пздънки, отъ които скоро се развиватъ едри растения.

Сжщо като кучешката лоза може да се употребѣи дивата лоза.

3 Зарзалама.

Зарзалама. (*Prunus armeniaca*) вирѣе наврѣдъ по насъ доста добрѣ; тя може сжщо така да се отгледа на скеля както лозата; съ това се постига, че могатъ да оздѣватъ плодетѣ ѝ въ по-малко топлинѣ страни. Тя обича добрата, глинещата, но не твърдѣ прѣторената почва; когато се орѣзва, трѣбва добрѣ да се внимава. Цѣвти въ Априлий прѣди да пусне листа и дава на пчелитѣ медъ и прашецъ.

Сжщо така може да се употребѣи и близко сродственната ней *праскова* (*Amygdalus* [*Prunus*] *persica*).

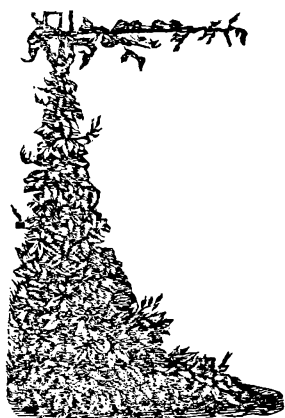
Плодетѣ и на двѣтѣ тия дървета много добрѣ се харчатъ, особно въ градищата, гдѣто сж трѣсжтъ.

4 Бръшлянъ.

Обикновенниятъ бръшлянъ (*Hedera helix*) по своята трайностъ е много добро растение за покриване на стѣни и

плетища, а особно въ сѣнчеститѣ и влажни мѣста. На слънцето сѣщо така вирѣе, обаче само тогава, когато има достатъчно влага. Често обикновенно се срѣща въ листнатитѣ лѣсове приплетенъ между камънитѣ. Лѣсно се развѣжда, като се одрѣже една прѣчка, отъ която се направи толкова пърчета, колкото има листа. Тия пърченца се посаждатъ подъ стъкло въ пѣсчлива полюзасѣнчена почва; слѣдъ 6 недѣли пърчетата коренясватъ, насаждатъ се въ саксии и на пролѣтъ на опрѣделеното мѣсто. Обикновениятъ дрѣбнолистевъ бръшлянъ прѣзимува на вѣтъ безъ да се поврѣди, но имъ единъ видъ великолистенъ, който трѣбва да се нази. Прѣсажданъето на цѣли бръшлянови лѣторасли за нашата цѣль е твърдѣ мъчно даже и невъзможно, тъй като прѣсадената прѣчка мъчно се хваща, ако тя цѣлата не е прострѣйна на земята; най-добрѣ е да се нази горѣувѣдений способъ.

5 Японски хмелъ.

Обр. 14.

Японски хмелъ (*Humulus japonicus*). Това растение отъ недавана започна да сѣе въ градинитѣ. Отличава се по буйния си растежъ, по многото си издѣлки и по дрѣбнитѣ си листа и е твърдѣ добро обвивно растение, което добрѣ може да се употреби за покривание на бесѣдки, стѣни, плѣтища и др. Най-добрѣ е да се приготви огъ семе разсадъ, който се разсажда въ Май около петъ въ една група. Японскиятъ

хмелъ е едногодишно растение, за което петрѣбва да се има страхъ, че ще да подивѣе въ градината.

6 Тиквовидни растения.

Има много тиквовидни растения, отъ които едни могатъ добрѣ да се употребятъ за обвивание на плетища и стѣни,

а пъкъ други освѣнъ това и за друга цѣль, т. е. да се получатъ отъ тѣхъ и плодове. Отъ първитѣ:

Дивата тиква (*Bryonia alba*), която поради своята отровностъ макаръ малко да е прѣпорѣчителна, наврѣдъ се срѣща саморасла изъ плетищата и градинитѣ.

Sicyos angulata, което растение произхожда отъ Америка може твърдѣ добръ да се употреби за покриванье на стѣни, плетища и за убразуване на кордони.

Дивата краставица (*Ecballium elaterium*) по насъ расте въ диво състояние по брѣга на морето около Варна и може успѣшно да се употреби за обвиванье на плетища и градински пирамиди. Тя може да вирѣе единствено по припѣцитѣ. Нейнитѣ семена се посѣватъ въ Априлий въ рофкъва земя, въ ратило или въ покрити съ стъкло саксии и се оставятъ на топло мѣсто; слѣдъ това покълнелиятъ разсадъ се разсажда на опрѣдѣленото мѣсто. — Оздрѣлитѣ плодове се распукватъ и меснатата частъ около семето на нѣкои мѣста се ѣде. Едно врѣме плодетѣ ѝ се употребявали за умиряване болѣстѣта отъ рана, отъ изгарянье и попарване.

Отъ другитѣ тиквовидни видове главно могатъ да се употребѣжтъ за обвиванье слѣднитѣ видове:

Икнежътъ (*Cucumis melo*)

Тиквата (*Cucurbita pepo*)

Кратуната (*Cucurbita lagenaria*)

Ако се иска да се получи плодове отъ тия растения, трѣбва вѣднага слѣдъ като прѣцвѣнѣтъ да се одрѣже стѣблото почти до самия плодъ; това обстоятелство всѣкиго поучава, че когато се иска дѣйствително да се употребѣжтъ тия растения за украшение, често трѣбва да се отказва чловѣкъ отъ плодетѣ имъ. Тия растения най-добръ вирѣжтъ въ мѣста доста силни и торни, за това тѣ могатъ да бѣждатъ развѣждани само тамъ, гдѣто самата почва способствува за тѣхното успѣшно развѣждане.

Тия растения за нашата цѣль исклучително трѣбва да се развъждатъ само за украшения, за покриванье на стѣни, плетица, може и торица и за обвиванье на дървета, които биватъ високо голи. При това нетрѣбва да се забравя, че тия растения, за да могатъ буйно да растятъ, изискватъ добъръ конски торъ. Тѣхнитѣ семена се събиратъ и прѣзъ Априлий се сѣятъ на опрѣдѣленото мѣсто, или пъкъ се разсаждатъ ратени.

7 Градински джусфи.

Градинскитѣ джусфи (Jromea) сѣ твърдѣ сгодни както и твърдѣ распространени обвивни растения; тѣ сѣ развъждатъ въ различни великолистни и малolistни както и великоцвѣтни и малоцвѣтни отроди. Тѣ растятъ много бърже и добрѣ се развъждатъ отъ семена, които се засѣватъ рано прѣзъ Априлий подъ стѣкло и младитѣ растения, безъ да се поврѣдятъ коренчетата имъ, се разсаждатъ.

8 Бобове.

Обикновенниятъ бобъ (*Phaseolus vulgaris*) и *многоцвѣтния* бобъ (*Ph. multifloris*). Първиятъ произхожда първоначално изъ Азия, развъжда се наврѣдъ въ умѣренния поясъ поради което сѣ се образували много различни отроди.

Вториятъ произхожда изъ Южна Америка и се развъжда както и първиятъ.

Бобоветѣ винаги изискватъ добра, рофкъва почва, паторена съ конски торъ и дървенъ пепелъ. Понеже прѣдъ студа тѣ сѣ твърдѣ махнати, затова се сѣятъ чакъ въ половината на Априлъ и даже Май, тѣй като посѣтото лѣсно се поврѣжда; за това въ нѣкои страни се посѣватъ по-напрѣдъ въ ратила и слѣдъ това се разсаждатъ,

Има цѣль редъ обвивни растения, които би трѣбвало да се увѣдѣтъ, обаче ние ще завършиме като прибавиме още

пѣкон. Прочее твърдѣ успѣшно могатъ да се употребѣжтъ още и тия:

Покетътъ.

(*Lonicera carthifolium*) се сажда доста распространено за украшение. Размножава се лѣсно отъ чесначета. Има още нѣколко сродствени отроди. Тия растения най-добърѣ се употребѣватъ за обвиване плетища и дървета. За покриване на бесѣдки до толкова не сж прѣпорѣчителни, защото от-вѣтрѣ пѣматъ никакви листа и само дърво се вижда. Обаче въ въздуха распространява твърдѣ приятна миризма.

Латинка.

Различнитѣ видове отъ рода на латинката (*Troaeolum*) сж твърдѣ стодни, едногодишни, обвивни растения, които се отличаватъ особно по своитѣ хубави щитчести листа и по красивитѣ си голѣми цвѣтове.

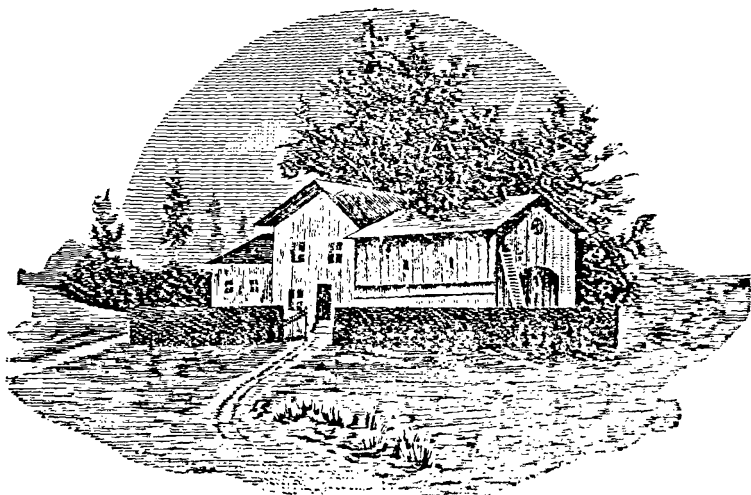
Поветъ.

Много добърѣ може да се употребѣжтъ за украсяване на сѣбни и разнитѣ домашни и чужди видове *повети*

(*Clematis*), които се развѣждатъ лѣсно както покетътъ и често се отличаватъ съ красиви цвѣтове, а пѣкъ нѣкои видове съ гъсти листа.

Обр. 15.

Практическото употребѣние на живитѣ плетища бива твърдѣ различно. Тѣ неслужатъ само за раздѣляние на отдѣлитѣ на градината и за кордонъ покрай на пѣтищата, но тѣ сж още отлична защита на цѣлни имотъ, като сѣще-врѣменно му служатъ и за немалко украшение. Съвсѣмъ другоаче изглежда прилично въ сѣбката на дърветата сел-кото жилище, ако още отирѣдъ ни привѣтствува ярката зе-

Обр. 15.

ленина на плета или на асеп и обвититѣ съ лоза или съ друго пѣкое растение стѣни на зданието. Сѣтитъ много добръ може да се съедини съ живия плетъ и вратата или всѣко друго приспособление за украшение или за прѣдизнавание на входа. Достатъчно е само въ плета да се побиятъ кириши и лѣсно може да стане, щото живиятъ плетъ на това мѣсто да образува непрѣстѣпенъ гѣсталакъ.

Сѣщо така живиятъ плетъ е добра защита на пѣтищата, градинитѣ, желѣзнитѣ пѣтища, а особено тамъ гдѣто навява. Напитѣ желѣзници изискватъ такива живи плетища, а особено Руссе-Варненската и то да не се само пристригватъ, но и да се прѣплитатъ. Ако рационално се основяха такива живи плетища покрай желѣзнитѣ пѣтища, то щѣха да станатъ съвсѣмъ излишни дървенитѣ плетища и огради, които ежегодно изискватъ да се подновяватъ и поправятъ.

Прочее трѣбва отъ практическа точка по-голѣмо внимание да се обърне на живитѣ плетища!

Къ свѣдѣнію г. г. новыхъ подписчиковъ не получавшихъ „НОВЪ“ въ 1897 г.

Лица, не состоявшія подписчиками „НОВИ“ въ 1897 году и не имѣющія еще первой половины СОЧИНЕНІЙ АНДРЕЯ ПЕЧЕРСКАГО и первой половины СОЧИНЕНІЙ В. И. ДАЛЯ, могутъ, подписываясь на „НОВЪ“ въ 1898 году, получить первые шесть томовъ (т. е. томы 1 по 6) сочиненій А. Печерскаго и первые шесть томовъ (т. е. томы 1 по 6) сочиненій В. И. Даля, вмѣсто томовъ, выдаваемыхъ въ 1898 году прежнимъ подписчикамъ. Вторая же половина сочиненій, какъ А. Печерскаго, такъ и В. И. Даля, будетъ выдана этимъ новымъ подписчикамъ въ 1899 году, съ чѣмъ редація теперь же и принимаетъ передъ ними обязательство. Новые подписчики на „НОВЪ“ 1898 года, т. е. лица, не бывшія подписчиками на журналъ въ минувшемъ 1897 г., приу платѣ за 1898 г. 40 рублей, вмѣсто 24 руб., могутъ получить въ 1898 г. :

всѣ 14 томовъ полного собранія сочиненій Андрея Печерскаго и всѣ 10 томовъ полного собранія сочиненій В. И. Даля,

а также и тѣ двѣ переплетенныя книги „Живописной Россіи“, которыя выдавались подписчикамъ въ 1897 году; значитъ, вмѣсто двухъ книгъ „Живописной Россіи“, они получаютъ четыре переплетенныя книги этого изданія и, вмѣсто 12 томовъ сочиненій А. Печерскаго и В. И. Даля, 24 тома.

Отъ г. г. болгарскихъ подписчиковъ подписка на „НОВЪ“ принимается у г. Хр. М. Златоустова въ Бургасѣ (Болгарія) и въ главной конторѣ изданій товарищества М. О. Вольфъ въ С. Петербургѣ (Россія) Гости дворъ № 21. Подробныя объявленія высылаются изъ С. Петербурга бесплатно по первому утребованію.

Продължава се подписката за II год. на „Сбъчъ“
„Сбъчъ“ излиза два пъти въ мѣсеца: на 25. и 1.
число, въ гр. Варва въ обемъ отъ двѣ печатни коли всѣки брѣ

Цѣлата на годишния абонаментъ е 8 лева за въ Бъ-
гария, 10 — за извънъ.

На ученицитѣ и войницитѣ „Сбъчъ“ се отстъпва по 4
лева, а на селскитѣ учители — 6 лева, въ платими въ
веднѣжъ. Абониранieto става чрезъ редакцията и чрезъ
всичкитѣ Т. П. станции въ княжеството.

Рѣкописи назадъ се неврѣщатъ.

За обявление се плаща по 60 ст. за гармонентъ рѣкъ
на първа страница и — 30 ст. на последната страница и
коридитѣ.

Всичко се адресира до редакцията на „Сбъчъ“ въ Варва.

**Поканяме бившия ни агентъ Дамянъ Тодоровъ, отъ
когого си дигнахме довѣрието още въ VIII-та кн. на списа-
ването, да се яви въ най непродължително време въ ре-
дакцията ни да си урѣди смѣткитѣ, иначе ще го прѣсѣк-
ваме като злоупотрѣбителъ на довѣрие.**
